

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

ANALÝZA PRODUKTŮ PENZIJNÍHO POJIŠTĚNÍ

Eva Nepilová

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Nepilová Eva

Provoz a ekonomika

Název práce

Analýza produktů penzijního pojištění

Anglický název

The Analysis of Pension Insurance Products

Cíle práce

Cílem práce je analyzovat produkty penzijního pojištění v České republice. Cíle bude dosaženo popisem hlavních změn, výhod a nevýhod nové důchodové reformy, analýzou přínosů a rizik, které nové penzijní pojištění může přinést.

Metodika

Studium odborné literatury, internetových materiálů, dokumentů finančních a nefinančních podniků.

Analýza a komparace teoretických přístupů.

Řízené rozhovory s odborníky z oboru.

Aplikace nastudovaných poznatků v rámci reálného řešení problému.

Syntéza poznatků a generování konkrétních doporučení pro uživatele produktu.

Harmonogram zpracování

literární rešerše: červen 2013

cíl práce a metodika: září 2013

sběr informací a základní rozbor dat: prosinec 2013

analýzy a základní výsledky: únor 2014

závěrečné hodnocení a návrhy: březen 2014

Rozsah textové části

30-40 stran

Klíčová slova

Penzijní pojištění, penzijní fondy, důchodová reforma, občan, penze, finance, sociální zabezpečení

Doporučené zdroje informací

Cipra, T. Penze: kvantitativní přístup. 1. vydání. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3.
Čevela, R. Kalvach, Z. Čeledová, L. Sociální gerontologie, 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2012, 264s., ISBN 978-80-247-3901-4.
Dvořáková, Z. a kol. Řízení lidských zdrojů, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, 559s. ISBN 978-80-7400-347-9
Janda, J. Spořit nebo investovat, 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, 168 s. ISBN 978-80-247-3670-9.
Příb, J. Kdy do důchodu a za kolik - 13. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2012, 144 s., ISBN 978-80-247-4090-4.
Srový, P. Jak si spořit na důchod, 1. vydání, Grada Publishing, 2012, 160 s. ISBN 978-80-247-4479-7.
Šulc, J. Penzijní připojištění. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, 2004. 196 s. ISBN 80-247-0772-1.
ÚZ 929 Důchodové a penzijní spoření 2013. Ostrava: Sagit, 2013. 208 s. ISBN 978-80-7208-954-3.

Vedoucí práce

Gebeltová Zdeňka, Ing.

Termín odevzdání

březen 2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 4.9.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Analýza produktů penzijního pojištění" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 12. 3. 2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí bakalářské práce Ing. Zdeňce Gebeltové, za cenné rady a připomínky, vstřícný přístup a odborné vedení při zpracování práce. Dále děkuji všem, kteří mi poskytli důležitá data, odborné informace a další rady, a také všem respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Analýza produktů penzijního pojištění

The Analysis of Pension Insurance Products

Souhrn

Tématem této bakalářské práce je problematika důchodového pojištění a spoření v České republice. Práce se zabývá popisem důchodového systému, který fungoval do konce roku 2012, a poté charakteristikou třípilířového důchodového systému platného od počátku roku 2013. Nejprve rozebírá základní pojmy a principy důchodového pojištění, které funguje již několik let, a popisuje původní penzijní připojištění se státním příspěvkem. Následně se zabývá tzv. velkou důchodovou reformou a rozpracovává principy jednotlivých pilířů nového důchodového systému.

Praktická část práce shrnuje hlavní změny v důchodovém systému od roku 2013 a vysvětluje důvod a cíl důchodové reformy. Dále jsou ve vlastní práci analyzovány výhody, nevýhody a rizika jednotlivých důchodových pilířů, zpracovány údaje o počtech účastníků druhého a třetího pilíře za rok 2013 a nastíněny možnosti zrušení fondového pilíře novou vládou. V závěru práce jsou zpracovány výsledky dotazníkového šetření týkajícího se problematiky důchodů, informovanosti a spokojenosti občanů s nově zavedeným důchodovým systémem.

Klíčová slova:

Důchodové pojištění, důchodová reforma, pilíř důchodového systému, penzijní společnost, účastník pojištění, penze, sociální zabezpečení, dotazníkové šetření.

Summary

This bachelor's thesis is focused on the problems of the pension insurance and saving in the Czech Republic. The thesis gives a description of the system that was in place until the end of 2012. Then it gives the characteristics of the three-pillar pension system, which has been valid since the beginning of 2013. First, the text analyzes the basic concepts and principles of the pension insurance that has been functioning for several years and describes the original pension supplementary insurance with a state benefit. Subsequently, it deals with the so called big pension reform and it goes into the principles of the individual pillars of the new pension system.

The practical part of the thesis summarizes the main changes in the pension system since 2013, and explains the reason and purpose of pension reform. Further, the advantages, disadvantages and risks of the individual pension pillars are analyzed in the text. The data on the number of the participants in the second and third pillar in 2013 is processed and also the possibilities of the abolition of the fund pillar by the new government are outlined. In conclusion, the thesis contains the results of a survey on the issue of pensions, awareness and citizen satisfaction with the newly established pension system.

Keywords:

Pension insurance, pension reform, pillar of pension system, pension company, insurance participant, pension, social security, questionnaire.

OBSAH

1	ÚVOD.....	9
2	CÍL A METODIKA PRÁCE.....	10
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	12
3.1	DŮCHODOVÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY.....	12
3.1.1	DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ V ČR.....	12
3.1.1.1	Starobní důchod.....	13
3.1.1.1.1	Výpočet důchodu	18
3.1.1.2	Invalidní a pozůstalostní důchod	20
3.1.1.3	STÁTNÍ DŮCHODOVÝ ÚČET.....	21
3.1.2	PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ SE STÁTNÍM PŘÍSPĚVKEM	22
3.2	DŮCHODOVÁ REFORMA	26
3.2.1	PRVNÍ PILÍŘ – POVINNÉ DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ.....	26
3.2.2	DRUHÝ PILÍŘ – DOBROVOLNÉ DŮCHODOVÉ SPOŘENÍ.....	27
3.2.3	TŘETÍ PILÍŘ – DOPLŇKOVÉ PENZIJNÍ SPOŘENÍ.....	30
4	VLASTNÍ PRÁCE	35
4.1	DŮVOD A CÍL DŮCHODOVÉ REFORMY	35
4.2	SOUHRN HLAVNÍCH ZMĚN OD ROKU 2013.....	35
4.3	VÝHODY, NEVÝHODY A RIZIKA JEDNOTLIVÝCH PILÍŘŮ	36
4.3.1	PRVNÍ PILÍŘ	36
4.3.2	DRUHÝ PILÍŘ	37
4.3.3	TŘETÍ PILÍŘ	39
4.3.4	SHRNUTÍ VÝHOD A NEVÝHOD	40
4.4	ZHODNOCENÍ ROKU 2013 A DALŠÍ VÝVOJ	41
4.5	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	42
4.5.1	PROFIL RESPONDENTŮ.....	43
4.5.2	ANALÝZA ODPOVĚDÍ RESPONDENTŮ.....	45
4.5.3	ANALÝZA ZÁVISLOSTI KVALITATIVNÍCH ZNAKŮ.....	49
4.5.4	SHRNUTÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	51
5	ZÁVĚR.....	52
6	SEZNAM LITERATURY A OSTATNÍCH ZDROJŮ	55
7	SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A PŘÍLOH	59
8	PŘÍLOHY	61

1 ÚVOD

Tato bakalářská práce se věnuje důchodové problematice v České republice. Demografický vývoj ukazuje, že populace stárne. Klesá porodnost a stoupá průměrný věk dožití. Postupně se snižuje počet ekonomicky aktivních obyvatel, kteří odvádí peněžní prostředky na důchodové pojištění, a přibývá seniorů pobírajících dávky. K 30. září 2013 evidovala Česká správa sociálního zabezpečení celkem 2 846 736 důchodců, pobírajících starobní, invalidní či pozůstalostní důchod. Ke stejnému datu bylo vyplaceno 3 470 881 důchodů, z nichž 2 337 103 bylo starobních. Průměrná výše starobního důchodu ke konci září 2013 činila 10 957 Kč. S nepříznivým demografickým vývojem se prohlubuje i deficit důchodového účtu, ročně chybí více jak 40 miliard Kč. Z těchto důvodů byla reforma českého důchodového systému opravdu potřebná.

V rámci dřívějšího důchodového systému, který fungoval v České republice do konce roku 2012, tvořily starobní důchod většiny občanů pouze dávky z prvního průběžného pilíře, jenž je založen především na mezigenerační solidaritě. Vedle tohoto prvního pilíře existovalo pouze penzijní připojištění, dnes známé jako třetí pilíř. I přes jeho značnou oblíbenost však tento pilíř nezaručoval dostatečný příjem ve stáří, jelikož si někteří jeho účastníci spořili jen velmi nízké peněžní částky. Od roku 2013 byly původní pilíře upraveny a nově byl zaveden pilíř druhý. Tento fondový pilíř má za pomoci vyvedení daného procenta z povinného důchodového pojištění na soukromý účet účastníka zajistit budoucím penzistům další příjem a zároveň odlehčit veřejnému důchodovému účtu.

Reforma důchodového systému na třípilířový vyvolala mezi občany velký rozruch. I přes značnou medializaci byl však pro některé lidi nově upravený systém velkou neznámou. Od počátku má velká důchodová reforma své odpůrce, kteří často souhlasí s její nutností, ovšem v jiné podobě, neboť současná podoba se jim jeví jako velmi nejistá a riziková. Zda byla tato podoba důchodové reformy správným krokem a zda nepřijdou ještě další změny, ukáže až čas. Jisté je, že zabezpečení na stáří je velmi individuální záležitostí, a proto může mít každý občan na důchodový systém jiný názor.

Cílem této práce není posouzení správnosti provedené reformy ani návrh alternativního řešení, ale porovnání původního a nového systému, především stanovení výhod, nevýhod a rizik jednotlivých pilířů současného systému pro občany.

2 CÍL A METODIKA PRÁCE

Hlavním cílem práce je analyzovat produkty penzijního pojištění v České republice, tak jak fungovaly do konce roku 2012, a následně popsat a analyzovat nový důchodový systém, platný v České republice od začátku roku 2013. Hlavní cíl je naplněn na základě následujících dílčích cílů:

- a) Definování základních pojmů a principů povinného důchodového pojištění, fungujícího již několik let, charakterizování původního penzijního připojištění se státním příspěvkem, do kterého již v současné době není možné vstoupit, a poté popis nového třípilířového systému platného od roku 2013.
- b) Praktická charakteristika hlavních změn v důchodovém systému v České republice od roku 2013 a stanovení výhod, nevýhod a rizik jednotlivých pilířů reformovaného důchodového systému.
- c) Zpracování vlastního dotazníkového šetření a získání názorů lidí na důchodovou reformu i na problematiku důchodů a zajištění obyvatel na stáří obecně.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část práce je vytvořena na základě prostudování odborných literárních zdrojů, internetových zdrojů, dokumentů státních institucí, materiálů finančních podniků a zákonů týkajících se dané problematiky. Kromě primární kmenové literatury je nejvíce využito elektronicky zveřejněných dat a informací České správy sociálního zabezpečení a Ministerstva práce a sociálních věcí, a dále pak rozhovorů s odborníky na důchodovou problematiku. Tato část práce je zpracovaná metodou deskripce a pro dokreslení textové části a lepší orientaci v některých datech jsou použity tabulky a grafy.

V praktické části práce jsou využity metody deskripce, analýzy a komparace. V této části jsou také zpracovány výsledky dotazníkového šetření, týkajícího se problematiky důchodů, informovanosti a spokojenosti občanů s nově zavedeným důchodovým systémem. Dotazník byl vytvořen v systému „Dotaznik.czu.cz“ a odkazy na něj byly distribuovány náhodným výběrem pomocí elektronické pošty. Některým respondentům byl dotazník předložen osobně v tištěné podobě a zvolené odpovědi byly poté zadány

do systému. Dotazníkové šetření probíhalo od 7. prosince 2013 do 7. ledna 2014 a oslovilo 170 respondentů z Prahy a Středočeského kraje, starších 18 let, kteří ještě nedosáhli důchodového věku. Po ukončení šetření byly odpovědi respondentů převedeny do programu Microsoft Office Excel a výsledky byly dále zpracovány pomocí tabulek a grafů. V rámci vyhodnocování výsledků dotazníkového šetření byla také využita metoda analýzy závislosti kvalitativních znaků. Pro určení závislostí či nezávislostí byly použity kontingenční tabulky a testy χ^2 na hladině významnosti 0,05, což znamená, že existuje 5% riziko, že byla zamítnuta nulová hypotéza, ačkoli platí. Pro stanovení síly závislosti mezi zvolenými znaky byl využit normalizovaný Pearsonův koeficient kontingence, který nabývá hodnot od 0 do 1, kde hodnota nula značí nezávislost a hodnota jedna absolutní závislost.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 DŮCHODOVÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY

Do 31. prosince 2012 se český důchodový systém skládal ze dvou částí. První z nich je povinné základní důchodové pojištění, které je spolu s nemocenským pojištěním součástí sociálního zabezpečení. Vedle toho pak existovalo dobrovolné penzijní připojištění se státním příspěvkem.

3.1.1 DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ V ČR

Za základní hmotněprávní předpis, který upravuje nároky na důchody ze základního důchodového pojištění, je považován zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který nabyl účinnosti 1. ledna 1996.¹ Tento zákon je často označován jako „nový zákon o důchodovém pojištění“. „I když následovaly různé novely, nařízení vlády a vyhlášky, je tento zákon opravdu přelomový, neboť řadou progresivních prvků vyzdvihl náš průběžný penzijní systém na srovnatelnou úroveň podobných systémů ve vyspělých zemích.“²

Mezi obecné principy základního důchodového pojištění v České republice, založeného uvedeným zákonem, patří účast prakticky všech ekonomicky aktivních osob, při splnění stanovených podmínek povinná účast na důchodovém pojištění (ale je možná i dobrovolná účast), princip jednotné úpravy pro všechny pojištěnce, obligatornost dávek a jejich regulace, princip sociální solidarity, princip průběžného financování, placení stanoveného pojistného (sazba pojistného je 28% z vyměřovacího základu, z toho 21,5% připadá na případného zaměstnavatele), široký okruh náhradních dob pojištění a zajištění soudní ochrany.³

¹ Česká správa sociálního zabezpečení. *Důchodové pojištění* [online]. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/>.

² CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 307.

³ PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2012. 144 s. ISBN 978-80-247-4090-4. s. 11-13.

System důchodového pojištění v ČR je, jak už bylo řečeno, jednotný a je bez asymetrií. System dávek je explicitně vymezený, to znamená, že jednotlivé dávky jsou přesně definovány a jejich počet je omezen (starobní důchod, invalidní důchod, vdovský a vdovecký důchod, sirotčí důchod). Další charakteristikou je postupné zvyšování důchodového věku. Konstrukce výpočtu důchodů je dvousložková. První složku tvoří základní výměra důchodu, která je jednotná pro všechny druhy důchodů, a druhou složku tvoří procentní výměra, jejíž výše je různá podle délky doby pojištění a výše příjmů dosažených v rozhodném období před přiznáním důchodu. Důchodový system je dynamický, jinak řečeno řada prvků konstrukce výpočtu důchodu se každoročně upravuje s přihlédnutím k ekonomickému vývoji.⁴

3.1.1.1 Starobní důchod

„Starobní důchod je nejčastější dávka důchodového pojištění, neboť největší počet důchodců v ČR tvoří právě poživatelé starobního důchodu. Podmínkou nároku na starobní důchod je získání potřebné doby pojištění a dosažení stanoveného důchodového věku.“⁵

Důchodový věk je rozdílný pro muže a pro ženy. U pojištěnců narozených před rokem 1936 činí u mužů 60 let a u žen se liší podle počtu vychovaných dětí (tabulka 1).⁶ Důchodový věk u pojištěnců narozených v letech 1936 až 1977 je uveden v tabulce 2.

Tabulka 1 – Důchodový věk pojištěnců narozených před rokem 1936

Muži	Ženy s počtem vychovaných dětí				
	0	1	2	3 a 4	5 a více
60r	57r	56r	55r	54r	53r

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení. *Starobní důchody* [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>.

⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodové pojištění* [online]. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/617>.

⁵ CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 324.

⁶ JANDA, Josef. *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 200 s. ISBN 978-80-247-4400-1. s. 49.

Tabulka 2 – Důchodový věk u pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977

Rok narození	Muži	Ženy s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63+2mr	61r+8m
1966	65r+2m	65r+2m	65r+2m	65r+2m	63r+8m	62r+2m
1967	65r+4m	65r+4m	65r+4m	65r+4m	64r+2m	62r+8m
1968	65r+6m	65r+6m	65r+6m	65r+6m	64r+8m	63r+2m
1969	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+2m	63r+8m
1970	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+8m	64r+2m
1971	66r	66r	66r	66r	66r	64r+8m
1972	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	65r+2m
1973	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	65r+8m
1974	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+2m
1975	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m
1976	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m
1977	67r	67r	67r	67r	67r	67r

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení. *Starobní důchody* [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z:

<http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>.

„U pojištěnců narozených po roce 1977 se důchodový věk stanoví tak, že se k věku 67 let přičte počet kalendářních měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození a rokem 1977.“⁷

Potřebná doba pojištění je zjišťována v období od ukončení povinné školní docházky do dne, kdy se přiznává starobní důchod. Je to doba, po kterou osoba pracovala (jako zaměstnanec nebo OSVČ) a byla tedy plátcem sociálního či důchodového pojištění.⁸

Do doby pojištění je možné započítat i některá období, kdy osoba neodvádí žádné pojistné. Tato období se nazývají náhradní doby pojištění a započítávají se plně či částečně. Náhradní dobou pojištění je například doba výkonu základní vojenské služby, doba osobní péče o dítě do 4 let věku, doba péče o závislou osobu, doba pobírání nemocenských dávek (dočasná pracovní neschopnost po skončení výtěžné činnosti), doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, doba evidence na úřadu práce a doba studia na střední, vyšší odborné či vysoké škole v České republice.⁹ Doba studia se však započítává pouze po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let v období před rokem 2010.¹⁰

Pro zjištění doby pojištění je klíčový rok dosažení důchodového věku. Pojištěnci, který ke dni dosažení tohoto věku nezískal potřebnou dobu pojištění, nemůže být přiznán starobní důchod. Potřebná doba pro nárok na starobní důchod se postupně prodlužuje (viz tabulka 3).

⁷ Česká správa sociálního zabezpečení. *Starobní důchody* [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>.

⁸ JANDA, Josef. *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 200 s. ISBN 978-80-247-4400-1. s. 53.

⁹ PŘIB, Jan, VOŘÍŠEK, Vladimír. *Důchodové pojištění v České republice*. 6. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2000. 319 s. ISBN 80-726-3035-0. s. 55-56.

¹⁰ Česká správa sociálního zabezpečení. *Náhradní doba pojištění* [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/ucast-na-pojisteni/nahradni-doba-pojisteni.htm>.

Tabulka 3 – Potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod

Dosažení důchodového věku	Potřebná doba pojištění
před rokem 2010	25 let
v roce 2010	26 let
v roce 2011	27 let
v roce 2012	28 let
v roce 2013	29 let
v roce 2014	30 let
v roce 2015	31 let
v roce 2016	32 let
v roce 2017	33 let
v roce 2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení. *Starobní důchody* [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>.

V případě, že pojištěnec nesplní podmínky dané v tabulce 3, může získat nárok na starobní důchod alternativním způsobem, který uvádí tabulka 4.

Tabulka 4 – Alternativní varianta nároku na starobní důchod (pro muže i ženy)

Dosažení důchodového věku	Potřebný věk	Potřebná doba pojištění
před rokem 2010	65 let	15 let
v roce 2010	o 5 let vyšší než důchodový věk muže stejného data narození	16 let
v roce 2011	o 5 let vyšší než důchodový věk muže stejného data narození	17 let
v roce 2012	o 5 let vyšší než důchodový věk muže stejného data narození	18 let
v roce 2013	o 5 let vyšší než důchodový věk muže stejného data narození	19 let
po roce 2013	o 5 let vyšší než důchodový věk muže stejného data narození	20 let

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Starobní důchody* [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/618>.

Z tabulky vyplývá, že před rokem 2010 měl nárok na starobní důchod i pojištěnec, který získal dobu pojištění alespoň 15 let a dosáhl věku minimálně 65 let. I z této tabulky je patrné, že se potřebná doba pojištění stále zvyšuje, například nárok na starobní důchod budou mít pojištěnci, kteří získají dobu pojištění minimálně 19 let a dosáhnou v roce 2013

věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození (podle tabulky č. 3).

„Nárok na starobní důchod vzniká také pojištěnci, který dosáhl důchodového věku po roce 2014 a získal aspoň 30 let doby pojištění. Pokud ale přitom nesplnil podmínky dané v tabulce č. 3, nezapočítávají se mu vůbec náhradní doby pojištění. Na starobní důchod má také nárok pojištěnec, který dosáhl věku 65 let a nezískal potřebnou dobu pojištění, jestliže se stal invalidním a získal potřebnou dobu pojištění pro nárok na invalidní důchod, nebo se stal invalidním následkem pracovního úrazu.“¹¹

Pojištěnci může být přiznán i předčasný starobní důchod, ale jen v případě, že splní potřebnou dobu pojištění a jednu z následujících podmínek: „Do dosažení důchodového věku mu ode dne, kdy se přiznává starobní důchod, chybí nejvýše 5 roků, pokud je jeho věk alespoň 60 let a důchodový věk činí alespoň 63 let, nebo mu do dosažení důchodového věku chybí nejvýše 3 roky, pokud je jeho důchodový věk nižší než 63 let.“¹²

Výše předčasného důchodu je samozřejmě ve srovnání s obecným starobním důchodem regulována formou určité finanční penalizace.¹³ Výše základní výměry je stejná jako u řádného starobního důchodu, ale procentní výměra se snižuje za každých 90 dní, které schází do nároku na řádný starobní důchod. Toto snížení je trvalé, doživotní (při dosažení důchodového věku se výměra nezmění).¹⁴

„Vyplácené důchody se pravidelně zvyšují a to každý rok v lednu. Zvyšování důchodů stanovuje zákon tak, aby u průměrného starobního důchodu činilo 100% růstu cen a jednu třetinu růstu reálné mzdy. Základní výměra důchodu je zvyšována na základě růstu průměrné mzdy a procentní výměra na základě růstu spotřebitelských cen.“¹⁵

¹¹ CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 326-327.

¹² CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 327.

¹³ Česká správa sociálního zabezpečení. *Starobní důchody* [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>.

¹⁴ RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4. s. 119.

¹⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodové pojištění* [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/617>.

3.1.1.1.1 Výpočet důchodu

Základní výměra všech důchodů činí 9% z průměrné mzdy. Od ledna 2012 činila základní výměra 2 270 Kč. V roce 2013 byla základní výměra 2 330 Kč a v roce 2014 je to 2 340 Kč.¹⁶ Druhou částí důchodu je procentní výměra, která je tak zvaně zásluhová. Je závislá na výši dosažených příjmů a na době pojištění.

Pro stanovení procentní výměry důchodu je klíčový výpočtový základ. Získává se předepsanou redukcí (pomocí tzv. redukčních hranic) z osobního vyměřovacího základu. Osobní vyměřovací základ je měsíční průměr ročních vyměřovacích základů. Za roční vyměřovací základy se považují skutečně dosažené vyměřovací základy (většinou hrubý výdělek) za jednotlivé kalendářní roky rozhodného období (tj. od bezprostředně následujícího roku po roce dosažení 18. roku věku (avšak od roku 1986) až do roku předcházejícímu roku přiznání důchodu) vynásobené koeficientem nárůstu všeobecného vyměřovacího základu. Při stanovení osobního vyměřovacího základu se však ještě z rozhodného období vylučují zákonem stanovené vyloučené doby, aby nebyl rozmělněn úseky, ve kterých občané zpravidla nedosahují příjmů.¹⁷

Při výpočtu důchodu se tedy nejdříve zjistí vyměřovací základy, které se za každý rok vynásobí koeficientem nárůstu. Součtem získaných ročních vyměřovacích základů vznikne úhrn ročních vyměřovacích základů. Když je úhrn výdělků vydělen počtem odpracovaných dní (celkový počet odpracovaných dní mínus počet vyloučených dní) vzniká průměrný denní výdělek. Osobní vyměřovací základ (průměrný měsíční výdělek) je získán tak, že je průměrný denní výdělek vynásoben průměrným počtem dní v měsíci (30,4167). Získaný osobní vyměřovací základ se poté redukuje podle stanovených hranic.¹⁸

Redukční hranice určují, kolik procent příjmů se započítá do výpočtového základu. Výši těchto hranic stanovuje vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí. V období do konce roku 2014 se používají tři redukční hranice. První redukční hranice činí 44%

¹⁶ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1995. Dostupné z:

<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155#cast4>.

¹⁷ CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 312-315.

¹⁸ RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4. s. 22.

průměrné mzdy, druhá redukční hranice je 116% průměrné mzdy a třetí redukční hranice 400% průměrné mzdy. Od roku 2015 by měly být redukční hranice již jen dvě. „Za průměrnou mzdu se považuje částka, která se vypočítá jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu.“¹⁹

Tabulka 5 – Redukční hranice pro redukcí osobního vyměřovacího základu

Rok přiznání důchodu	První redukční hranice (v % z prům. mzdy a v Kč)	Druhá redukční hranice (v % z prům. mzdy a v Kč)	Třetí redukční hranice (v % z prům. mzdy a v Kč)
2012	44% 11 061 Kč	116% 29 159 Kč	400% 100 548 Kč
2013	44% 11 389 Kč	116% 30 026 Kč	400% 103 536 Kč
2014	44%	116%	400%
od roku 2015	44%	400%	-

Zdroj: CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 319.

Tabulka 6 – Způsob redukce osobního vyměřovacího základu mezi jednotlivými redukčními hranicemi

Rok přiznání důchodu	Zápočet OVZ do 1. redukční hranice	Zápočet OVZ do 2. redukční hranice	Zápočet OVZ do 3. redukční hranice	Zápočet OVZ nad 3. redukční hranici
2012	100%	28%	16%	8%
2013	100%	27%	19%	6%
2014	100%	26%	22%	3%
od roku 2015	100%	26%	-	-

Zdroj: CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 319.

Způsob redukce je uveden v tabulce 6. Každým rokem dochází k důležitým změnám. V případě, že byl důchod přiznán v roce 2012, se příjmy do 11 061 Kč (spodní

¹⁹ PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2012. 144 s. ISBN 978-80-247-4090-4. s. 39-40.

redukční hranice) započítávají ve výši 100%, příjmy od 11 062 do 29 159 Kč ve výši 28%, příjmy od 29 160 do 100 548 Kč ve výši 16% a příjmy nad 100 548 Kč (horní redukční hranice) jen ve výši 8%.

Správnou redukcí osobního vyměřovacího základu se vypočte tzv. výpočtový základ. „Procentní výměra důchodu se stanoví z výpočtového základu, přičemž za každý rok pojištění získaný do dne vzniku nároku na důchod náleží 1,5%.“²⁰ Nejnižší procentní výměra je stanovena na 770 Kč měsíčně.²¹ Celková výše důchodu se pak dopočte součtem základní a procentní výměry důchodu.

3.1.1.2 Invalidní a pozůstalostní důchod

Invalidní a pozůstalostní (vdovský, vdovecký a sirotčí) důchody se stejně jako starobní důchod skládají ze dvou složek – ze základní výměry a z procentní výměry. Základní výměra je shodná jako u starobního důchodu.

Procentní výměra u pozůstalostních důchodů je odvozována z procentní výměry (případného) důchodu zemřelé osoby. Výše procentní výměry u vdovského a vdoveckého důchodu činí 50% a u sirotčího důchodu 40% procentní výměry starobního důchodu či invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, na který měla nebo by měla zemřelá osoba nárok v době smrti. Má-li pojištěnec současně nárok na výplatu starobního důchodu a na výplatu vdovského nebo vdoveckého důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z toho druhého pouze polovina procentní výměry. V případě, že nezaopatřené dítě již pobírá invalidní důchod pro třetí stupeň invalidity, nemá nárok na sirotčí důchod (od roku 2010).²²

Výše procentní výměry invalidního důchodu se stanovuje procentní sazbou z výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění a tzv. dopočtené doby od vzniku nároku na invalidní důchod do dosažení důchodového věku, a to v závislosti na stupni

²⁰ RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4. s. 23.

²¹ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1995. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155#cast4>.

²² CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 333.

invalidity. Procentní sazba činí 0,5% u invalidního důchodu pro invaliditu prvního stupně, 0,75% u invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně a 1,5% u invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně.²³ Při změně stupně invalidity, v důsledku zhoršení či zlepšení zdravotního stavu osoby, se stanovuje nová výše procentní výměry invalidního důchodu.

Rozdíl mezi jednotlivými stupni invalidity spočívá v míře poklesu pracovní schopnosti pojištěnce. Pokud pracovní schopnost poklesla nejméně o 35%, avšak nejvíce o 49%, jedná se o invaliditu prvního stupně, pokud nejméně o 50%, avšak nejvíce o 69%, jde o invaliditu druhého stupně, a pokud nejméně o 70%, jedná se o invaliditu třetího stupně (od roku 2010).²⁴

Nárok na invalidní důchod již nevzniká pojištěnci, který dosáhl věku 65 let nebo důchodového věku, je-li vyšší než 65 let. V případě, že poživatel invalidního důchodu dosáhne věku 65 let, mění se invalidní důchod od dosažení tohoto věku na starobní důchod. Pokud však pojištěnci nastane současně nárok na starobní důchod i na invalidní důchod, vyplácí se pouze vyšší z nich a druhý zaniká.²⁵

3.1.1.3 STÁTNÍ DŮCHODOVÝ ÚČET

Důchodový účet je součástí státního rozpočtu. V posledních letech (2009 – 2013) je důchodový účet v minusu. Na důchody se vydá více peněz, než se na ně vybere. Naposledy byl systém v přebytku v roce 2008, kdy v něm zůstalo 6 miliard korun. V následujícím roce však již chybělo 30,5 miliard. Od té doby se deficit postupně prohlubuje. V roce 2010 činil 29,3 miliard korun a v roce 2011 již 39,5 miliard korun.²⁶

V roce 2012 dosáhl deficit rekordních 49,4 miliard korun a v dalším roce se ještě zvýšil. Za rok 2013 stát na důchody vydal o 49,7 miliard víc, než na ně na důchodovém

²³ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 40.

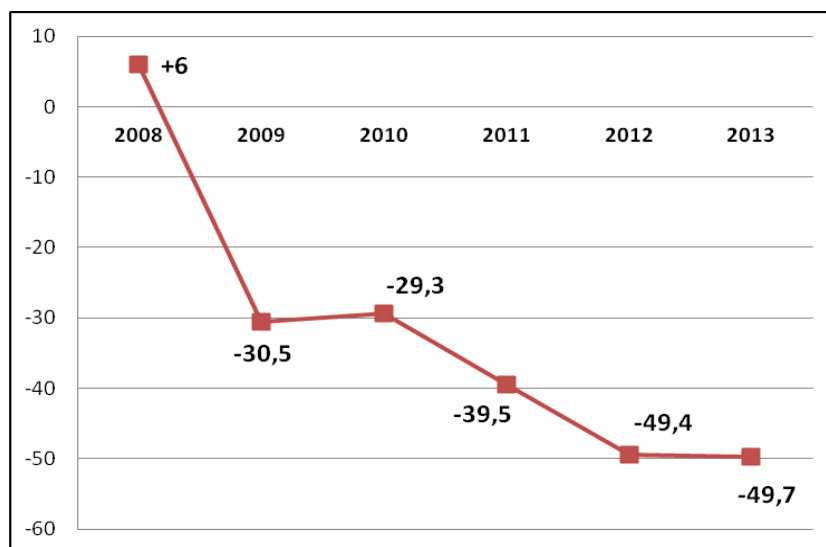
²⁴ Česká správa sociálního zabezpečení. *Invalidní důchody* [online]. [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/invalidni-duchody.htm>.

²⁵ PŘIB, Jan, VOŘÍŠEK, Vladimír. *Důchodové pojištění v České republice*. 6. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2000. 319 s. ISBN 80-726-3035-0. s. 179-180.

²⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Pojistně majetnická zpráva o důchodovém pojištění 2012*. [online]. [cit. 2013-06-05]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/13783/PMZ-2012.pdf>.

pojistném vybral (údaj však ještě není konečný). Důchodový účet je tak v minusu již posledních pět let, ale růst schodku se zpomaluje. Pro rok 2014 počítá MPSV se schodkem důchodového účtu ve výši přibližně 50,3 miliard korun.²⁷

Graf 1 – Zvyšování schodku důchodového účtu (v miliardách korun)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, vlastní zpracování

3.1.2 PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ SE STÁTNÍM PŘÍSPĚVKEM (do 31. 12. 2013)

Penzijní připojištění se státním příspěvkem bylo zavedeno v roce 1994, jako dobrovolný doplňkový systém navazující na důchodové pojištění. Je upraveno zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, v platném znění.²⁸ „Penzijním připojištěním se rozumí shromažďování peněžních prostředků od jeho účastníků a státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění. Penzijní připojištění smějí vykonávat pouze

²⁷ Týden.cz. *Důchodový účet má problémy. Loni byl v děsivém propadu.* [online]. [cit. 2014-02-20].

Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/duchodovy-ucet-ma-problemy-loni-byl-v-desivem-propadu_298612.html#Uw71Z_15NH4.

²⁸ ŠULC, Jaroslav, ILLETŠKO, Petr. *Penzijní připojištění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. 164 s. ISBN 80-716-9979-9. s. 14.

penzijní fondy (akciové společnosti).²⁹ Toto připojištění je výhodnou formou spoření, podporovaného státem, které umožňuje každému občanovi zajistit si zajímavý objem finančních prostředků pro zabezpečení ve stáří. Penzijní připojištění je založeno na občanském principu, který spočívá na vztahu penzijní fond versus fyzická osoba. Dále je fondově financované a příspěvkově definované s přesně vymezeným okruhem dávek a nároku na ně. Důležitou charakteristikou je, že penzijní připojištění je podporované státem formou daňových úlev a státních příspěvků, a stát ho také reguluje formou státního dozoru nad penzijními fondy, který vykonává ČNB.³⁰

Účastníkem penzijního připojištění se státním příspěvkem může být každá fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let a má trvalý pobyt v ČR nebo osoba, která má trvalý pobyt v členském státu EU, pokud se účastní veřejného důchodového nebo zdravotního pojištění v ČR. Produkt vzniká písemnou smlouvou mezi účastníkem a penzijním fondem. Účast je dobrovolná, účastník však nesmí mít současně více platných smluv o penzijním připojištění. Účastník může za určitých podmínek žádat o změny smlouvy, přerušeni či vypovězení penzijního připojištění. Výpovědní doba činí dva měsíce. Penzijní fond může také smlouvu vypovědět, ale pouze tomu, kdo nesplní dané podmínky.³¹

K zániku penzijního připojištění může dojít oboustrannou dohodou, ukončením výplaty poslední penze, výplatou jednorázového vyrovnání, zánikem penzijního fondu s výplatou odbytného nebo dnem úmrtí účastníka.³²

Účastník penzijního připojištění je povinen každý měsíc platit příspěvky. Výše příspěvku nesmí být nižší, než je částka zakládající nárok na státní příspěvek (100 Kč měsíčně), ale může být v průběhu smlouvy změněna. Tento příspěvek nebo jeho část může

²⁹ Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1994. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-42>.

³⁰ CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 347.

³¹ Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1994. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-42>.

³² ŠULC, Jaroslav, ILLETŠKO, Petr. *Penzijní připojištění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. 164 s. ISBN 80-716-9979-9. s. 38.

také za účastníka platit třetí osoba, například jeho zaměstnavatel (s možností daňového zvýhodnění). Ve prospěch účastníka připojištění jsou poskytovány státní příspěvky (ze státního rozpočtu). Výše státního příspěvku se stanovuje podle měsíční výše příspěvku účastníka (viz tabulka č. 7).

Tabulka 7 – Výše státního příspěvku v závislosti na výši příspěvku účastníka

Měsíční příspěvek klienta	Státní příspěvek 1994 - 1999	Státní příspěvek 2000 - 2012
100,- Kč	40,- Kč	50,- Kč
200,- Kč	72,- Kč	90,- Kč
300,- Kč	96,- Kč	120,- Kč
400,- Kč	112,- Kč	140,- Kč
500,- Kč	120,- Kč	150,- Kč
600,- Kč	120,- Kč	150,- Kč
700,- Kč	120,- Kč	150,- Kč
800,- Kč	120,- Kč	150,- Kč
900,- Kč	120,- Kč	150,- Kč
1000,- Kč a více	120,- Kč	150,- Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodová Reforma. Státní příspěvek a jeho změna*. [online]. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/80>.

Každý účastník penzijního připojištění se státním příspěvkem má nárok na dávky ve formě penzí, na jednorázové vyrovnání či odbytné. Penze, které jsou poskytovány, jsou starobní penze, invalidní penze, výsluhová penze a pozůstalostní penze.

„Starobní penze je doživotní pravidelná výplata peněžní částky a musí být vždy sjednána ve smlouvě. Nárok na ni vzniká při splnění podmínek: dosažení věku stanoveného penzijním plánem (nejméně 60 let) a placení příspěvků po stanovenou minimální dobu (alespoň 60 měsíců).“³³ Nárok na výsluhovou penzi vzniká po 15 letech a umožňuje účastníkovi vybrat část naspořené částky ještě před vznikem nároku na starobní penzi. O invalidní penzi, která je také penzí doživotní, můžeme mluvit v případě, že byl účastníkovi přiznán invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně a byla mu započtena pojištěná doba v trvání alespoň 36 měsíců. Pozůstalostní penzí je pravidelná výplata, která náleží fyzické osobě, kterou účastník ve smlouvě určí (může jich být i více).

³³ CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 349.

Nárok na ni vzniká úmrtím účastníka, ale pouze v případě, že příspěvky byly placeny minimálně po dobu 36 měsíců. Účastník, který splní podmínky pro vznik nároku na starobní, výsluhovou nebo invalidní penzi podle penzijního plánu, může také písemně zažádat o jednorázové vyrovnání, tedy vyplacení celé částky vedené na jeho účtu.³⁴

„Odbytné náleží účastníkovi, který zaplatil příspěvky alespoň na 12 kalendářních měsíců a jehož penzijní připojištění zaniklo výpovědí nebo dohodou, pokud mu není vyplácena penze, penzijní připojištění trvalo alespoň 12 měsíců a nedošlo k převodu prostředků do penzijního připojištění u jiného penzijního fondu; anebo fyzickým osobám určeným ve smlouvě pokud účastník zemřel a nebyla mu vyplácena penze nebo vyplaceno jednorázové vyrovnání a pokud nevznikl nárok na pozůstalostní penzi nebo pokud se nároku na ni všechny oprávněné osoby písemně vzdaly. Výše odbytného se stanovuje jako úhrn příspěvků zaplacených účastníkem a podílu na výnosech hospodaření penzijního fondu odpovídajícího výši jím zaplacených příspěvků.“³⁵ Nezahrnuje však státní příspěvky (vrací se ministerstvu).

Výše penzí z penzijního připojištění se státním příspěvkem se stanovuje podle zákona na základě pojistně-matematických zásad. Je vypočítávána z celkové částky vedené na účtu účastníka s přihlédnutím k výnosům hospodaření penzijního fondu a k požadované délce výplaty penze či ke střední délce života ve věku, odkdy se penze začne proplácet (u doživotní penze).

Kromě státních příspěvků je penzijní připojištění podporováno státem formou daňových úlev. Účastník si každý měsíc může od základu daně z příjmu fyzických osob odečíst částku, která převyšuje příspěvek 500 Kč měsíčně, nejvýše však o 1 000 Kč za měsíc (12 000 Kč ročně). V případě, že peníze na penzijní připojištění posílá zaměstnavatel, může si příspěvek dát do nákladů a je osvobozen od daně z příjmu až do výše 24 000 Kč ročně.³⁶

³⁴ ŠULC, Jaroslav, ILLETŠKO, Petr. *Penzijní připojištění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. 164 s. ISBN 80-716-9979-9. s. 21-27.

³⁵ Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1994. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-42>.

³⁶ SYROVÝ, Petr, TYL, Tomáš. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 207 s. ISBN 978-80-247-3813-0. s. 181.

Penzijní připojištění se státním příspěvkem v této podobě bylo možné uzavřít do 30. listopadu 2012.³⁷

3.2 DŮCHODOVÁ REFORMA

V důchodovém systému ČR nastalo několik důležitých změn, které jsou v platnosti od 1. ledna 2013. Hlavním důvodem tzv. velké důchodové reformy je demografický vývoj státu. Zjednodušeně řečeno, stále přibývá lidí pobírajících důchod a ubývá těch, kteří peníze na důchodové pojištění odvádějí. Především z tohoto důvodu došlo ke změně původního důchodového systému na systém třípilířový.

3.2.1 PRVNÍ PILÍŘ – POVINNÉ DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Jako první pilíř důchodové reformy 2013 je označován dosavadní státní systém důchodového zabezpečení, ze kterého jsou vypláceny starobní důchody. Jedná se o průběžně financovaný systém, který je založen na solidaritě mezi generacemi.

Většina změn v prvním pilíři nabyla účinnosti již 1. ledna 2012 a někdy se hovoří o tzv. malé důchodové reformě. Jejím cílem bylo zvýšit dlouhodobou finanční udržitelnost tohoto pilíře.³⁸

Jelikož se v ČR stále zvyšuje průměrný věk i střední délka života při dosažení důchodového věku, dochází ke zvyšování důchodového věku. U mužů současným tempem (o 2 měsíce ročně) a u žen od roku narození 1956 až o 6 měsíců ročně s tím, že od ročníku narození 1975 se tempo růstu sjednotí na 2 měsíce ročně u všech osob (viz tabulka č. 2). Cílem je sjednocení důchodového věku pro muže i ženy. V důsledku toho bude postupně zrušen i rozdílný důchodový věk žen podle počtu vychovaných dětí. K úplnému sjednocení

³⁷ Penzijní společnost České pojišťovny. *Dřívější penzijní připojištění* [online]. [cit. 2013-04-08]. <http://www.pfcp.cz/vse-o-penzich/klient/co-s-drivejsim-penzijnim-pripojistenim.html>.

³⁸ Ministerstvo financí České republiky. *Manuál k důchodové reformě* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-duckodove-sporeni/Methodika_2013_Duchodova-reforma-Manual-2013-2013-01-07.pdf.

by mělo dojít v roce 2041.³⁹ Dále „jsou nastavena nová úspornější pravidla pro valorizaci důchodů s tím, že vláda nemůže zvyšovat důchody libovolně dle svého uvážení.“⁴⁰ Ke změnám dochází také například v definici výpočtového základu, přesně v systému redukčních hranic (viz tabulka č. 6).

U povinného důchodového pojištění nadále platí, že zaměstnanci i zaměstnavatelé odvádí povinné odvody v celkové výši 28% hrubé mzdy do společného státního důchodového účtu. Hlavní změnou, která však v tomto pilíři nastala od začátku roku 2013, je možnost odvádět na povinné důchodové pojištění celkově pouze 25% z hrubé mzdy v případě, že se účastník rozhodne spořit ve druhém pilíři (3% jsou převáděna na účet u penzijní společnosti v rámci důchodového spoření). Navíc v případě účasti ve druhém pilíři se u starobního důchodu liší procentní výměra důchodu. Procento za rok pojištění je stanoveno na úroveň 1,2 (místo 1,5%).⁴¹

3.2.2 DRUHÝ PILÍŘ – DOBROVOLNÉ DŮCHODOVÉ SPOŘENÍ

V rámci důchodové reformy 2013 vznikl nový druhý pilíř, který představuje dobrovolné důchodové spoření. Upravuje ho zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření ze dne 6. listopadu 2011, který nabyl účinnosti 1. ledna 2013, v platném znění. „Důchodové spoření je shromažďování a umisťování prostředků účastníka důchodového spoření do důchodových fondů obhospodařovaných penzijní společnostmi a převod prostředků účastníka.“⁴²

Vstup do druhého pilíře je dobrovolný a účastníkem se může stát každá fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let, ale není starší 35 let v roce uzavření smlouvy s penzijní společností. Je-li občan starší 35 let, může do druhého pilíře vstoupit pouze v průběhu

³⁹ JANDA, Josef. *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 200 s. ISBN 978-80-247-4400-1. s. 49-53.

⁴⁰ CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 340.

⁴¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodová Reforma* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/73>.

⁴² Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2011. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-426>.

prvních 6 měsíců a to od 1. ledna 2013 (ode dne, kdy se stane poplatníkem pojistného na důchodové pojištění) do 30. června 2013. Účastníkem se však nemůže stát osoba, které již byl přiznán starobní důchod.⁴³

„Účast na důchodovém spoření vzniká registrací smlouvy o důchodovém spoření v Centrálním registru smluv. Od zaregistrované smlouvy nemůže penzijní společnost ani účastník odstoupit, ale je možný převod prostředků účastníka do jiné penzijní společnosti. Smlouvu lze současně uzavřít s nejvýše jednou penzijní společností. Účast zaniká dnem úmrtí účastníka nebo dnem registrace pojistné smlouvy o pojištění důchodu mezi účastníkem a komerční pojišťovnou.“⁴⁴

Smlouvu o důchodovém spoření je možné uzavřít u následujících penzijních společností:

- Allianz penzijní společnost,
- Penzijní společnost České pojišťovny,
- Penzijní společnost České spořitelny,
- ČSOB Penzijní společnost,
- KB Penzijní společnost,
- Raiffeisen penzijní společnost.⁴⁵

Důchodové spoření spočívá v tom, že si pojištěnec může část povinných důchodových odvodů (3% z hrubé mzdy) nechat převádět na svůj účet u penzijní společnosti s podmínkou, že přidá další 2% z hrubé mzdy. Výsledných 5% si spoří pro sebe na účtu u penzijní společnosti v důchodových fondech, kde se mu prostředky zhodnocují podle zvolené strategie. Pokud občan vstoupí do druhého pilíře, je povinen informovat svého zaměstnavatele, který následně odvod zajistí. Osoba samostatně výdělečně činná si nahlášení a odvody zajišťuje sama. Důchodové spoření neobsahuje

⁴³ SYROVÝ, Petr. *Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 160 s. ISBN 978-80-247-4479-7. s. 91-92.

⁴⁴ CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 357.

⁴⁵ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 46-47.

žádné státní příspěvky a v případě mateřské dovolené, dlouhodobé nemoci či nezaměstnanosti do něj nejsou odváděny žádné příspěvky.⁴⁶

V rámci důchodového spoření si účastník může vybírat ze čtyř investičních fondů: důchodový fond státních dluhopisů, konzervativní důchodový fond, vyvážený důchodový fond a dynamický důchodový fond.⁴⁷ Jednotlivé fondy a strategie investování se liší mírou rizika a výší zhodnocení. „Důchodový fond státních dluhopisů investuje většinu prostředků do státních dluhopisů ČR a v menší míře i do státních dluhopisů zemí EU a OECD. Konzervativní důchodový fond investuje do bezpečných dluhopisů členských států EU, do nástrojů peněžního trhu a do fondů peněžního trhu. Vyvážený důchodový fond navíc investuje prostředky do akcií a cenných papírů kolektivního investování. Dynamický důchodový fond investuje prostředky do akcií a cenných papírů kolektivního investování v největším rozsahu ze všech fondů.“⁴⁸

„Penzijní společnost je také povinna účastníkovi nabídnout strategii, kdy se rozložení jeho prostředků ve fondech mění v závislosti na jeho věku podle stanoveného plánu. Zvolenou strategii může účastník kdykoli měnit.“⁴⁹

Důchod z důchodového spoření není účastníkovi vyplácen penzijní společností, ale pojišťovnou jako pojistné plnění ze smlouvy o pojištění důchodu a to jednorázově. Smlouvu o pojištění důchodu s vybranou pojišťovnou může účastník uzavřít až poté, co mu byl přiznán starobní důchod z důchodového pojištění.⁵⁰ Při uzavírání pojistné smlouvy o pojištění důchodu je možné volit mezi doživotním starobním důchodem, doživotním starobním důchodem se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu po dobu

⁴⁶ RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4. s. 41-46.

⁴⁷ SYROVÝ, Petr. *Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 160 s. ISBN 978-80-247-4479-7. s. 95.

⁴⁸ Finance.cz. *Spoření na důchod ve II. pilíři*. [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/penzijni-pripojisti/abeceda-duchodove-sporeni/strategie-sporeni/>.

⁴⁹ RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4. s. 59.

⁵⁰ Ministerstvo financí České republiky. *Manuál k důchodové reformě* [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-duchodove-sporeni/Methodika_2013_Duchodova-reforma-Manual-2013-2013-01-07.pdf.

3 let, starobním důchodem na 20 let a sirotčím důchodem na dobu 5 let. Výše důchodu pak záleží na zvoleném druhu, celkové naspořené částce a případně na věku účastníka.

Naspořené prostředky lze použít nejen na úhradu jednorázového pojistného na pojištění důchodu. Mohou být použity na „úhradu 60% prostředků účastníka do státního rozpočtu nebo na úhradu prostředků účastníka v souvislosti s převodem důchodových práv do důchodového systému Evropských společenství.“⁵¹

Při úmrtí účastníka ve spořicí době za trvání smlouvy o důchodovém spoření se jeho naspořené prostředky stávají předmětem dědictví. Nedosáhl-li dědic k datu úmrtí účastníka věku 18 let, použije se jeho dědický podíl na úhradu jednorázového pojistného na pojištění sirotčího důchodu. Dosáhl-li dědic věku alespoň 18 let a je účastníkem důchodového spoření, převede penzijní společnost zemřelého účastníka příslušný dědický podíl na účet dědice u jeho penzijní společnosti. Dosáhl-li dědic věku alespoň 18 let a není účastníkem důchodového spoření, vyplatí penzijní společnost příslušný podíl dědici jednorázově. Smrtí účastníka v období výplaty renty z pojistné smlouvy o pojištění důchodu výplata končí. V případě čerpání renty na dobu určitou se nevyčerpaná renta dědí.⁵²

3.2.3 TŘETÍ PILÍŘ – DOPLŇKOVÉ PENZIJNÍ SPOŘENÍ

Třetím pilířem důchodové reformy 2013 je doplňkové penzijní spoření. Bylo zavedeno zákonem č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření a navazujícími změnami souvisejících zákonů. Tento pilíř obsahuje dva typy fondů, do kterých lze dobrovolně spořit – transformované fondy a účastnické fondy.

Do transformovaných fondů již není možné vstoupit. Vznikly transformací původních penzijních fondů penzijního připojištění a jsou v nich vyčleněny prostředky klientů, kteří si uzavřeli smlouvu o penzijním připojištění do 30. listopadu 2012.⁵³

⁵¹ *ÚZ 929 Důchodové a penzijní spoření 2013*. Ostrava: Sagit, 2013. 208 s. ISBN 978-80-7208-954-3. s. 11.

⁵² RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4. s. 76-80.

⁵³ RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4. s. 83.

Těmto účastníkům zůstávají zachovány původní podmínky (např. garance návratnosti vkladů). Od začátku roku se ale změnila výše státních příspěvků (viz tabulka 8).

Tabulka 8 – Výše státního příspěvku v závislosti na výši příspěvku účastníka

Měsíční příspěvek klienta	Státní příspěvek 2000 - 2012	Státní příspěvek od 2013
100,- Kč	50,- Kč	-
200,- Kč	90,- Kč	-
300,- Kč	120,- Kč	90,- Kč
400,- Kč	140,- Kč	110,- Kč
500,- Kč	150,- Kč	130,- Kč
600,- Kč	150,- Kč	150,- Kč
700,- Kč	150,- Kč	170,- Kč
800,- Kč	150,- Kč	190,- Kč
900,- Kč	150,- Kč	210,- Kč
1000,- Kč a více	150,- Kč	230,- Kč

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodová Reforma. Státní příspěvek a jeho změna*. [online]. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/80>.

Od 1. ledna 2013 lze vstoupit v rámci třetího pilíře pouze do nových účastnických fondů buď založením nové smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, nebo převodem prostředků z transformovaného fondu.⁵⁴ Tyto fondy jsou spravovány penzijními společnostmi, které musí mít licenci od ČNB (stejně jako u druhého pilíře).

Penzijní společnosti účastníci se III. pilíře jsou následující:

- Aegon Penzijní společnost,
- Allianz penzijní společnost,
- AXA penzijní společnost,
- Conseq penzijní společnost,
- Penzijní společnost České pojišťovny,
- Penzijní společnost České spořitelny,
- ČSOB Penzijní společnost,
- Generali Penzijní společnost,

⁵⁴ KB Penzijní společnost. *Co je doplňkové penzijní spoření* [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.kbps.cz/iii-pilir/co-je-doplnekove-penzijni-sporeni/>.

- ING Penzijní společnost,
- KB Penzijní společnost,
- Raiffeisen penzijní společnost.⁵⁵

„Účastníkem doplňkového penzijního spoření může být pouze fyzická osoba starší 18 let, která uzavřela s penzijní společností smlouvu o doplňkovém penzijním spoření.“⁵⁶ Účast vzniká dnem uvedeným ve smlouvě, kterou lze uzavřít s nejvýše jednou penzijní společností. Účastník může smlouvu vypovědět kdykoli, zatímco penzijní společnost ji může vypovědět jen klientovi, který neplní dané podmínky. Účast zaniká ukončením výplaty penze, výplatou jednorázového vyrovnání, úhradou jednorázového pojistného pro doživotní penzi či penzi na určenou dobu, uplynutím výpovědní doby nebo úmrtím účastníka. Převést si své prostředky k jiné penzijní společnosti účastník může, ale jen za určitých podmínek (zánik doplňkového penzijního spoření výpovědí nebo dohodou, cílová společnost musí s převodem souhlasit, případný poplatek požadovaný původní společností).⁵⁷

Ve smlouvě si také účastník volí svou strategii spoření, kterou může měnit. Penzijní fondy mají povinnost vytvořit a obhospodařovat povinný konzervativní fond a vedle něj mohou obhospodařovat další účastnické fondy. Účastník může své prostředky vložit do jednoho fondu i je rozdělit do více fondů. Tyto fondy nabízejí různou míru výnosu a rizika, ale negarantují návratnost vkladů.⁵⁸

Příspěvky účastníka se stanovují za kalendářní měsíc a nesmí být nižší než 100 Kč. Jejich výši je možné měnit a placení se dá dokonce odložit či přerušit. Za účastníka může příspěvek nebo jeho část platit zaměstnavatel. Za příspěvek zaměstnavatele není poskytován státní příspěvek, ale až do výše 30 000 Kč ročně nepodléhá odvodům

⁵⁵ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 87.

⁵⁶ Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. In: *Sbirka zákonů ČR*. 2011. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-427>.

⁵⁷ CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 367.

⁵⁸ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 88.

zdravotního a sociálního pojištění ani dani z příjmu (30 000 Kč je však souhrnný limit pro příspěvky na doplňkové penzijní spoření a životní pojištění).⁵⁹

„Nárok na státní příspěvek má účastník s trvalým pobytem na území ČR nebo členského státu EU, který se účastní sociálního důchodového pojištění nebo veřejného zdravotního pojištění v ČR. Výše státního příspěvku se určuje v závislosti na výši příspěvku účastníka.“⁶⁰ (viz tabulka č. 8)

„Naspořené prostředky účastníka se použijí na výplatu starobní penze na určenou dobu, na výplatu invalidní penze na určenou dobu, na jednorázové vyrovnání, odbytné, úhradu jednorázového pojistného pro doživotní penzi, nebo úhradu jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu.“⁶¹

Podmínkou nároku na starobní penzi na určenou dobu je dosažení věku, který je o 5 let nižší než důchodový věk, a trvání spořicí doby minimálně 60 měsíců. Penze se vyplácí ve splátkách dané výše nebo v určeném počtu splátek do vyčerpání prostředků. Předpokládaná doba výplaty musí činit alespoň 3 roky. Na invalidní penzi má nárok osoba pobírající invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně z prvního pilíře, pokud je její spořicí doba alespoň 36 měsíců. Doplňkové penzijní spoření již neobsahuje nárok na výsluhovou a pozůstalostní penzi.⁶²

Možnosti předčasné výplaty naspořených prostředků jsou omezenější než v případě transformovaných fondů, ale účastnické fondy jsou vhodné pro realizaci tzv. předdůchodů, které by měly zmírnit negativní efekt zvyšujícího se důchodového věku v prvním pilíři.⁶³

Předdůchod je specifickou podskupinou penze na určenou dobu, kdy je klient považován za státního pojištěnce pro placení veřejného zdravotního pojištění a pokud nemá žádné příjmy, není nucen platit důchodové pojištění (doba pobírání předdůchodu

⁵⁹ RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4. s. 94-95.

⁶⁰ Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. In: *Sbirka zákonů ČR*. 2011. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-427>.

⁶¹ ÚZ 929 *Důchodové a penzijní spoření 2013*. Ostrava: Sagit, 2013. 208 s. ISBN 978-80-7208-954-3. s. 53.

⁶² RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 102-103.

⁶³ CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3. s. 346.

je považována za vyloučenou dobu).⁶⁴ Tento typ penze neovlivňuje výši státního starobního důchodu z prvního pilíře. Předdůchod má několik podmínek: „Vyplácená penze nesmí být nižší než 30% průměrné mzdy (za rok předcházející podání žádosti o tuto dávku). Dávky musí být vypláceny pravidelně měsíčně, nesmí po dobu pobírání klesat a jejich pobírání nelze přerušit nebo pozastavit. Výplata dávek nesmí skončit dříve, než účastník dosáhne věku o tři roky nižšího, než je řádný věk odchodu do důchodu. Doba pobírání nesmí být kratší než dva roky.“⁶⁵ Předdůchod má pomoci především lidem, kteří se blíží důchodovému věku a přijdou o práci, ale nechtějí čerpat předčasný důchod ze státního důchodového pojištění.

⁶⁴ RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4. s. 95.

⁶⁵ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 104.

4 VLASTNÍ PRÁCE

4.1 DŮVOD A CÍL DŮCHODOVÉ REFORMY

Dle odborníků byla důchodová reforma nevyhnutelná. Hlavním důvodem tzv. velké důchodové reformy, jež vstoupila v platnost 1. ledna 2013, byl především nepříznivý demografický vývoj a s ním spojený stále se prohlubující deficit důchodového účtu. V posledních letech se stále zvyšuje průměrný věk dožití (v roce 1990 to bylo 72 let, dnes již 77 let), snižuje se porodnost, přibývá tak důchodců a ubývá ekonomicky aktivních obyvatel. Dle MPSV dnes na jednoho starobního penzistu připadá asi 1,8 ekonomicky aktivních občanů (plátců sociálního pojištění). Pokud se systém neupraví, předpokládá se, že v roce 2050 to bude přibližně 1,2 ekonomicky aktivního obyvatele na jednoho důchodce. Průběžný systém navíc nevyplácí dávky jen starobním penzistům, ale vyplácí i invalidní a pozůstalostní důchody. ČSSZ udává, že tyto dávky pobírají téměř 3 miliony občanů. Přitom schodek důchodového účtu každoročně (od roku 2009) činí přibližně 40 miliard korun. Státní systém důchodového zabezpečení je proto dlouhodobě neudržitelný. Z tohoto důvodu je tedy nutné hledat nové způsoby financování penzí budoucím generacím.

Cílem reformy bylo zajistit větší přísun peněz do důchodového systému (pomocí rozšíření možností spoření a větší motivací ke spoření formou úlev či příspěvků) a přenesení odpovědnosti za penzi na občany (možnost vyvedení části prostředků z prvního pilíře do druhého, možnost volby investování peněz). Reforma by měla zajistit dlouhodobý a udržitelný vývoj důchodového systému pro budoucí generace, zastavit růst deficitu důchodového účtu, stabilizovat systém důchodového pojištění a vytvořit podmínky pro vznik dobrovolného fondového penzijního spoření.

4.2 SOUHRN HLAVNÍCH ZMĚN OD ROKU 2013

Od počátku roku 2013 je v České republice možno využít tři státem podporované možnosti pro zabezpečení na penzi. Jsou obecně označovány jako I., II. a III. pilíř. Prvním pilířem důchodového systému je označováno důchodové pojištění spravované státem, na které povinně odvádí procenta z platu každý výdělečně činný občan. Tento systém

průběžného financování je také označován jako PAYG (od spojení Pay-as-you-go). Státem vybrané peníze jsou používány na vyplácení státních důchodů stávajícím důchodcům. Kromě postupného zvyšování věku potřebného pro odchod do důchodu a parametrických změn týkajících se především výpočtu důchodu (např. změna výše redukčních hranic) tento pilíř funguje stále stejným způsobem jako před reformou. Důležitou novinkou je však možnost vyvedení části povinných důchodových odvodů (ve výši 3% z hrubé mzdy) do druhého pilíře. Druhý pilíř je úplně novou možností finančního zajištění na stáří od začátku roku 2013 a je nazýván důchodovým spořením. Je pilířem dobrovolným a odvíjí se z pilíře prvního. Jak už bylo řečeno, účastník druhého pilíře si může nechat část povinných důchodových odvodů převádět na soukromý účet u penzijní společnosti, v případě, že k těmto 3% přidá další 2% z hrubé mzdy ze svého. Účast v tomto pilíři není možné ukončit a naspořené prostředky je možné čerpat až v důchodovém věku, ale účastník si může sám zvolit, do kterého fondu investuje. Třetí státem podporovanou formou zajištění na penzi je doplňkové penzijní spoření. Třetí pilíř je svým způsobem také nový, ale navazuje na penzijní připojištění se státním příspěvkem existující od roku 1994. V současné době má dvě formy: transformované fondy a účastnické fondy. Transformované fondy jsou pokračováním původního penzijního připojištění a již do nich nelze vstoupit. Původní účastníci mají stále stejné podmínky (fond byl jen přejmenován). Od roku 2013 se pouze změnila výše státních příspěvků. Účastnické fondy jsou novou formou připojištění, lze do nich vstoupit od počátku roku 2013 či do nich přestoupit z fondů transformovaných. Výše státních příspěvků je stejná jako u transformovaných fondů. Účastnické fondy nabízejí různou míru výnosu a rizika, ale negarantují nezáporný investiční výnos. Oproti transformovaným fondům nabízí možnost využití preddůchodů.

4.3 VÝHODY, NEVÝHODY A RIZIKA JEDNOTLIVÝCH PILÍŘŮ

4.3.1 PRVNÍ PILÍŘ

Hlavním znakem a zároveň i výhodou prvního pilíře důchodového systému je, že se jedná o státem spravovaný a garantovaný systém, který funguje již několik desítek let. Dávky jsou mandatorním výdajem státního rozpočtu, stát je tedy musí povinně vyplácet. Stát však může měnit a upravovat základní parametry pro výpočet dávek, takže nelze dopředu říci, jak vysoké budou důchody v budoucnu.

Důchodové pojištění v rámci prvního pilíře je úzce spjato s demografickou situací. Stárnutí populace je pro první pilíř největším rizikem. Kvůli demografickému vývoji narůstá schodek důchodového účtu. Jelikož se stále zvyšuje průměrný věk dožití a snižuje se porodnost, ubývá ekonomicky aktivních obyvatel. To znamená, že se snižuje počet lidí, kteří odvádí peníze na důchodové pojištění, a naopak roste počet lidí pobírajících důchod. Důsledkem toho je především zvyšování důchodového věku. Stát může ale podle aktuální situace měnit i dobu pojištění potřebnou k odchodu do důchodu, redukční hranice pro výpočet výše důchodu či další důležité parametry.

Výhodou tohoto pilíře je placení pojistného podle aktuálních příjmů. Ten, kdo nemá žádné příjmy, neplatí pojistné (s výjimkou OSVČ vykonávajících hlavní činnost). Nevýhodou však je, že odvedené prostředky na důchodové pojištění nejsou součástí dědictví.

Další výhodou prvního pilíře v porovnání s pilířem druhým a třetím je nezávislost na kapitálových trzích. Jsou zde však rizika spojená s průběhem ekonomiky. Výše dávek je závislá na inflaci a nárůstu průměrných mezd a je upravována nařízením vlády. Důchody v ČR sice stále rostou, ale rostou pomaleji než inflace.

Důležitým prvkem prvního pilíře je také princip solidarity. Kvůli přepočtu dosažených příjmů pomocí redukčních hranic je náhradový poměr (poměr důchodu k dosavadním příjmům) nejvyšší při nízkých příjmech. Tento pilíř je proto výhodnější pro osoby s nižšími příjmy. Osobám, které mají příjmy vyšší a odvádí tedy vyšší pojistné, jsou v porovnání vypláceny relativně nízké důchody.

4.3.2 DRUHÝ PILÍŘ

Výhodou důchodového spoření ve druhém pilíři oproti prvnímu pilíři je, že prostředky naspořené na důchodovém účtu náleží přímo účastníkovi. Úspory mu budou plně vyplaceny v podobě zvolených dávek nebo se v případě smrti účastníka stanou součástí dědictví. Prostředky na důchodových účtech u penzijních společností nepodléhají exekuci. Jsou-li však dávky z druhého pilíře již vypláceny, mohou exekuci podléhat stejně jako důchody z prvního pilíře. Výhodou tohoto pilíře jsou nízké poplatky za správu důchodových fondů a také přísná regulace a dohled České národní banky a nezávislého depozitáře.

Spoření ve druhém pilíři se v porovnání s prvním pilířem více vyplatí osobám s vyššími příjmy, jelikož dávky jsou přímo úměrné naspořeným prostředkům. Účastníci s vyššími příjmy nic neztratí ve prospěch ostatních. Pojistné není nutné platit neustále. V případě, že je účastník nezaměstnaný nebo například na rodičovské dovolené, neplatí nic. Nevýhodou však je, že v tomto období nic nenaspoří, a proto budou jeho dávky následně nižší, než kdyby platil pojistné po celou dobu účasti. Na základě toho je možné říci, že důchodové spoření se více vyplatí mužům než ženám, u kterých je obvyklá několikaletá mateřská a rodičovská dovolená.

Nejvýhodnější bude důchodové spoření pro mladší účastníky. Čím delší totiž bude účast, tím vyšší bude konečná naspořená částka. I z tohoto důvodu je vstup do druhého pilíře umožněn jen do 35 let věku. Pokud by účastník vstoupil v pozdním věku, ovlivnilo by to jeho důchod jen minimálně.

Jednou z hlavních nevýhod je nemožnost ukončení účasti na důchodovém spoření. Jakmile účastník dobrovolně vstoupí do druhého pilíře, zůstane v něm pojištěn až do důchodového věku. Účastník si ani nemůže zvolit, kolik bude na důchodové spoření odvádět, podle aktuální finanční situace. Výše pojistného je daná procentem z příjmu. Další nevýhodou je nelikvidita majetku na důchodovém účtu. K uloženým prostředkům se účastník nedostane dříve, než po vzniku nároku na státní starobní důchod.

Důchodové pojištění má také politická a ekonomická rizika. Z politického pohledu je zde možnost úpravy druhého pilíře některou z příštích vlád. Vláda může v budoucnu například změnit výši povinného pojistného, snížit část pojistného odváděnou z prvního pilíře do druhého nebo zdanit výplatu důchodu z druhého pilíře. Z tohoto pohledu je rizik mnoho a kvůli dlouhému časovému horizontu investic účastníků je nelze vyloučit. Je dokonce možné, že bude druhý pilíř úplně zrušen, kvůli nízkému počtu účastníků.

Druhý pilíř nezaručuje nezáporný výnos. Z ekonomického hlediska hrozí nevhodné investování penzijní společností. Účastníci by však neměli o své prostředky přijít, ani pokud by penzijní společnost musela vyhlásit bankrot. Prostředky účastníků by v takovém případě měly být stále jejich majetkem, odděleným od majetku penzijní společnosti, a měly by být převedeny na jinou penzijní společnost. Dále je zde riziko poklesu kapitálových trhů, na nichž penzijní společnosti investují. Výše vyplácených důchodů je také závislá na hospodaření životní pojišťovny, která důchod vyplácí.

I u druhého pilíře, ačkoliv se jedná o individuální spoření účastníků, působí demografická rizika. V případě, že si pojištěnec zvolí doživotní výplatu důchodu, musí pojišťovna rozpočítat naspořenou částku na určitou dobu, která se odvíjí od průměrného věku dožití. Jelikož populace stárne, musí pojišťovna důchod rozpočítat na delší dobu a tím nižší bude měsíční částka vypláceného důchodu.

Rizikem specifickým pro druhý pilíř je případný nespolehlivý nebo insolventní zaměstnavatel, který by si mohl ponechat pojistné srážené zaměstnanci ze mzdy místo jeho odvodu finančnímu úřadu a následně příslušné penzijní společnosti. Zaměstnanci by si proto měli pravidelně ověřovat, zda jim zaměstnavatel jejich pojistné řádně odvádí.

4.3.3 TŘETÍ PILÍŘ

Hlavní výhodou třetího pilíře ve srovnání s pilířem druhým je možnost ukončení účasti na doplňkovém penzijním spoření a předčasný výběr všech naspořených prostředků (účastník však v případě předčasného ukončení ztratí státní příspěvky a daňové zvýhodnění). Stejně jako ve druhém pilíři náleží naspořené prostředky přímo účastníkovi a v případě jeho smrti jsou součástí dědictví. Další společnou výhodou jsou nízké poplatky díky zákonné regulaci.

Účast na doplňkovém penzijním spoření je stejně výhodná pro osoby s nižšími i vyššími příjmy (výše dávek je přímo úměrná naspořeným prostředkům). Vyšší příspěvků si účastník určuje sám podle své aktuální finanční situace a může jejich placení i přerušit nebo odložit.

Výhodami specifickými pro třetí pilíř jsou státní příspěvky a možnost přispívání na zajištění na stáří zaměstnavatelem (za velmi výhodných daňových podmínek). Státní příspěvky jsou poskytovány až od určité výše příspěvku účastníka, ale čím vyšší jsou příspěvky účastníka, tím vyšší jsou příspěvky od státu.

Při posuzování rizik třetího pilíře je nutné rozlišovat transformované a účastnické fondy z důvodu odlišných parametrů. Z investičního hlediska je méně rizikové spoření v transformovaných fondech. Tyto fondy garantují nezáporný výnos (nemůže dojít k znehodnocení vložených prostředků ve smyslu záporného výnosu). Existuje zde však riziko znehodnocení vložených prostředků inflací. Aby byla zachována podmínka nezáporného zhodnocení, musí penzijní společnosti volit konzervativnější investiční přístup a výnos tedy není příliš vysoký. Další investiční výhodou transformovaných fondů

je vyšší likvidita. Účastníci mají možnost čerpat až polovinu naspořených prostředků již po 15 letech spoření a smlouvy v transformovaných fondech jsou uzavřeny do 60 let věku a ne do věku důchodového, jak je tomu u fondů účastnických. Je tedy možné se k naspořeným prostředkům dostat dříve. Nevýhodou těchto fondů je, že účastníci původního penzijního připojištění nemohou čerpat předdůchody.

Účastníci transformovaných fondů mohou přestoupit do nových účastnických fondů. Důvodem může být například snaha o vyšší výnosy nebo zájem o zmíněný předdůchod. V případě přestupu se již nelze vrátit zpět do transformovaného fondu. Účastnické fondy negarantují nezáporné zhodnocení. Nesou vyšší investiční riziko, které ale může přinést vyšší výnos. Umožňují volbu ze čtyř investičních strategií. Strategie investování lze měnit a dokonce lze změnit i penzijní společnost, což u transformovaných fondů možné není. Účastnické fondy mají nízkou likviditu, neboť výběr vkladů je možný až ve věku odchodu do starobního důchodu. Dříve se účastník ke svým naspořeným prostředkům nedostane.

U třetího pilíře je stejně jako u druhého riziko nevhodného investování penzijní společností i riziko poklesu kapitálových trhů, na kterých penzijní společnosti budou investovat. Prostředky uložené v třetím pilíři nejsou chráněny před exekucí.

4.3.4 SHRUTÍ VÝHOD A NEVÝHOD

První pilíř by měl lidem zajišťovat základní prostředky ve stáří, ale je zde riziko, že poskytované dávky budou postupně snižovány. Druhý pilíř je vhodným nástrojem spoření pro mladší lidi s vyššími příjmy, díky vyvedení části pojistného z prvního pilíře, který je pro tyto lidi méně výhodný. Výhody se zde najdou ale i pro ostatní obyvatelstvo. Čím dříve člověk do druhého pilíře vstoupí, tím zajímavější jednou bude jeho celková naspořená částka. Třetí pilíř je velmi zajímavý tím, že si člověk může sám volit a přizpůsobovat výši příspěvků. Navíc je tento pilíř daňově zvýhodněn, může do něj přispívat i zaměstnavatel a jsou v něm poskytovány státní příspěvky.

Důležité je si uvědomit, že důchodové spoření i doplňkové penzijní spoření jsou pouze doplňkovým způsobem zajištění na stáří k povinnému prvnímu pilíři. Oba tyto pilíře mají své výhody, nevýhody i rizika, ale jisté je, že účastníci druhého či třetího pilíře budou méně závislí na státních důchodech. Celkově lze říci, že nejvýhodnější je kombinace všech

tří pilířů důchodového systému. Každý člověk má však jiné preference, názory a finanční možnosti, takže konečné rozhodnutí o spoření si na důchod je velmi individuální.

4.4 ZHODNOCENÍ ROKU 2013 A DALŠÍ VÝVOJ

Během roku 2013, prvního roku fungování nového třípilířového důchodového systému, vstoupilo do druhého pilíře celkem 83 960 občanů. Velká část těchto lidí (74 573 účastníků) vstoupila již v první polovině roku a 65,5% z nich bylo starší 35 let. Důvodem bylo, že lidé starší 35 let mohli do druhého pilíře vstoupit pouze do konce června 2013. V druhé polovině roku 2013 vstoupilo pouze 9 387 lidí. Za první rok nashromáždil druhý pilíř prostředky v objemu přibližně 350 milionů korun. Téměř polovina peněz účastníků druhého pilíře míří do dynamických strategií.

Naopak ve třetím pilíři důchodového systému lidé vyžadují především jistotu a jen minimum účastníků opouští vysoce konzervativní transformované fondy. Původní penzijní připojištění si založila téměř polovina obyvatel ČR (5,1 milionu lidí). Počet účastníků transformovaných fondů však od roku 2013 klesá (z důvodu výplaty prostředků nebo přestupu do účastnických fondů) a klesat bude i dále, jelikož do těchto fondů již nelze vstoupit. Koncem roku 2013 bylo v transformovaných fondech 4,87 milionu účastníků. Do nových účastnických fondů třetího pilíře vstoupilo během roku 2013 přibližně 91 000 občanů. Tempo růstu počtu členů účastnických fondů je konstantní. Nejvíce peněz (více jak 62%) mají členové účastnických fondů třetího pilíře uloženy v povinném konzervativním fondu.

V současné době (únor 2014) uvažuje nová vláda o zrušení druhého pilíře nynějšího důchodového systému. Sociální demokracie a současný premiér Bohuslav Sobotka jsou proti tomuto pilíři již od prvních úvah o jeho zavedení. Druhý pilíř – důchodové spoření zavedla od počátku roku 2013 předešlá vláda Petra Nečase. Předpoklad byl, že se ho zúčastní půl milionu lidí, ale za rok fungování získal necelých 84 tisíc účastníků. Kromě ČSSD je pro tento pilíř hrozbou i ČNB, která má možnost odebrat licenci k provozování druhého pilíře penzijním společnostem, které do dvou let od zahájení činnosti nezískají alespoň 50 tisíc účastníků (není to však její povinnost).

Současná podoba fondového pilíře má řadu nedostatků. Tím zásadním je, že druhý pilíř měl být povinný, alternativně z něj měl být umožněn výstup. Byl-li by povinný,

možná by současné vládní prohlášení neobsahovalo závazek zrušit ho. V případě zrušení druhého pilíře se objevuje otázka: „Co se stane s naspořenými peněžními prostředky účastníků tohoto pilíře?“. Je pravděpodobné, že při zrušení druhého pilíře dojde k převodu veškerých naspořených prostředků na doplňkové penzijní spoření, ale není jasné, jak vláda naloží s prostředky účastníků, kteří nejsou zároveň účastníky třetího pilíře. V současnosti jde však pouze o prohlášení vládních stran, takže ke zrušení druhého pilíře penzijního systému dojít nemusí.

4.5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dotazníkové šetření týkající se důchodového systému v České republice proběhlo v období od 7. prosince 2013 do 7. ledna 2014. Cílem tohoto šetření bylo zjistit názory občanů na současnou podobu důchodového systému České republiky. Byla zkoumána především informovanost lidí o problematice důchodů, důchodového pojištění a spoření, zájem lidí o tuto problematiku a spokojenost lidí s důchodovou reformou, která nedávno proběhla.

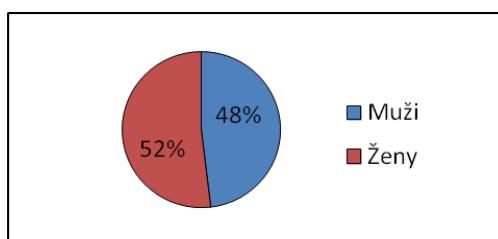
Na základě odpovědí respondentů bylo analyzováno, zda existuje závislost mezi zájmem lidí o informace týkající se problematiky důchodového systému a jejich věkem, zda je znalost jednotlivých pilířů a jejich principů závislá na vzdělání či na věku respondentů, dále pak zda je vstup do třetího pilíře důchodového systému ovlivňován měsíčním příjmem respondentů a zda celková spokojenost lidí se současnou podobou důchodového systému nějak souvisí s jejich věkem.

Cílovou skupinou dotazníkového šetření byli lidé z Prahy a Středočeského kraje, starší 18 let, kteří ještě nedosáhli důchodového věku. Celkem bylo náhodným výběrem osloveno 170 respondentů, ale 12 dotazníků muselo být vyřazeno, jelikož nebyly dokončeny. Výsledky šetření jsou tedy zpracovány na základě 158 vyplněných dotazníků. Dotazníky byly distribuovány pomocí elektronické pošty i osobně a jejich vyplňování bylo zcela anonymní. Dotazníkové šetření obsahovalo 17 otázek, z nichž 5 otázek bylo identifikačních (viz Příloha 1).

4.5.1 PROFIL RESPONDENTŮ

Ze 158 respondentů dotazníkového šetření bylo celkem 82 žen, což představuje 52% dotazovaných. Zbýlých 76 osob, tedy 48% respondentů, bylo mužského pohlaví. Strukturu respondentů dle pohlaví znázorňuje následující kruhový diagram relativních četností (graf 2).

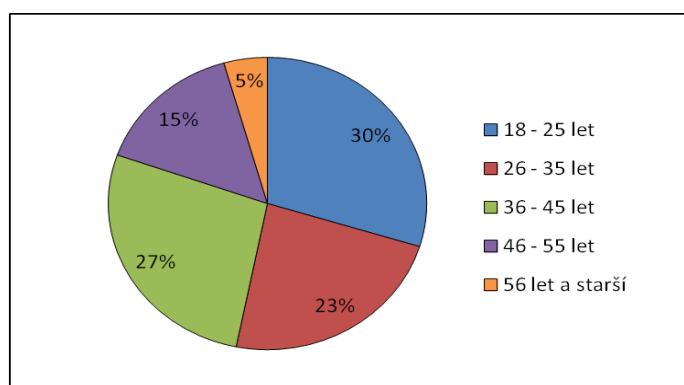
Graf 2 – Struktura respondentů podle pohlaví (v %)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Věková struktura dotazovaných byla rozdělena na 5 skupin. První ve věku 18 až 25 let tvořilo 47 respondentů, druhou skupinu od 26 do 35 let tvořilo 37 dotazovaných, třetí věkovou kategorií od 36 do 45 let tvořilo 43 respondentů. Dalších 24 respondentů bylo ve čtvrté skupině 46 až 55 let a zbývajících 7 dotazovaných byli lidé ve věku 56 let a starší. Procentuální vyjádření poměru výše uvedených skupin je vyjádřeno v grafu č. 3.

Graf 3 – Věková struktura respondentů (v %)

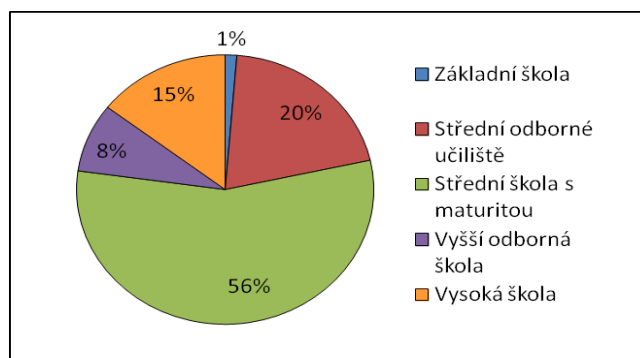

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Respondenti byli rozděleni do kategorií podle nejvyššího dosaženého vzdělání. Z celkového počtu 158 respondentů měli v době průzkumu 2 základní vzdělání, 32 lidí

mělo střední odborné učiliště, 88 z nich mělo středoškolské vzdělání s maturitou, 13 vyšší odbornou školu a 23 respondentů mělo vzdělání vysokoškolské. Následující graf zobrazuje procentuální zastoupení jednotlivých skupin dle vzdělanosti (graf 4).

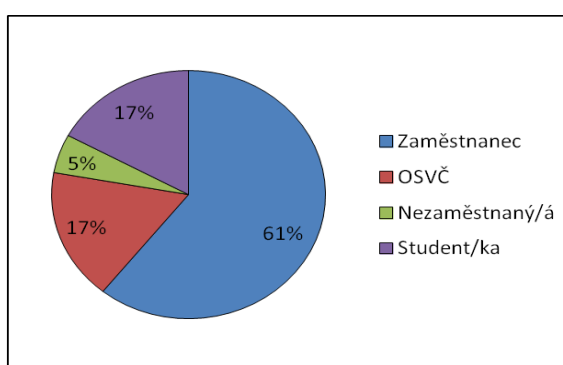
Graf 4 – Struktura respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání (v %)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Dále byli respondenti zařazeni do skupin podle toho, zda vykonávají výdělečnou činnost či nikoli. Nejvíce dotazovaných (celkem 96 osob) uvedlo, že pracují jako zaměstnanci a dalších 27 respondentů, že pracují jako osoby samostatně výdělečně činné. Celkem 8 dotazovaných bylo v době šetření nezaměstnaných a zbylých 27 respondentů byli studenti. Procentuální vyjádření těchto skupin znázorňuje graf č. 5.

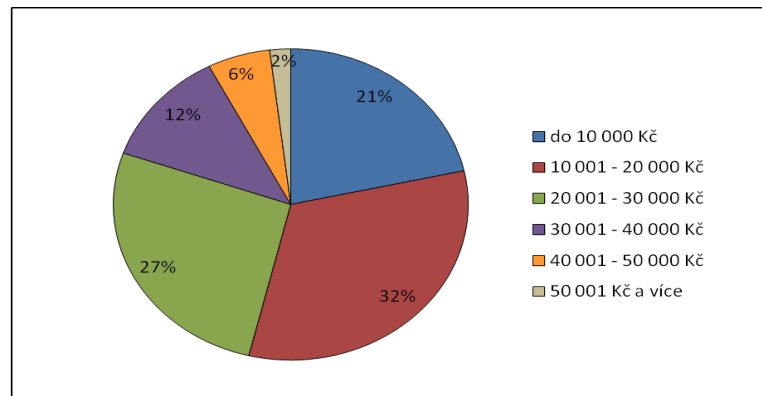
Graf 5 – Struktura respondentů podle výdělečné činnosti (v %)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Posledním znakem, dle kterého byli respondenti rozděleni do šesti kategorií, je čistý měsíční příjem. Relativní četnosti daných skupin zobrazuje následující kruhový diagram (graf 6).

Graf 6 – Struktura respondentů podle čistého měsíčního příjmu (v %)

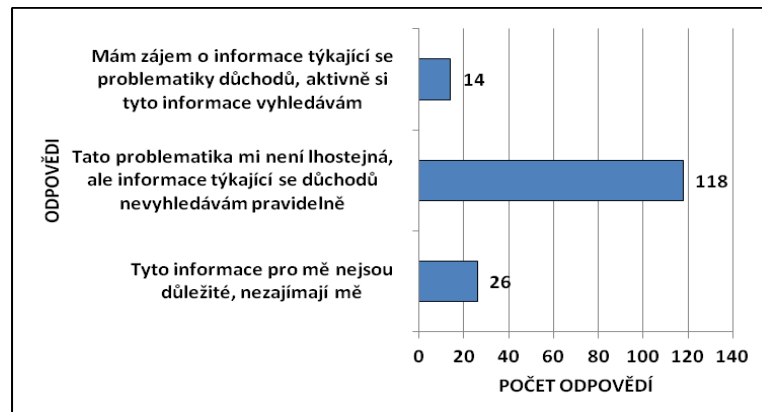

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

4.5.2 ANALÝZA ODPOVĚDÍ RESPONDENTŮ

Respondentům bylo prostřednictvím dotazníkového šetření položeno 12 otázek. První otázka zjišťovala vztah respondentů k problematice důchodů a k možnostem spoření na důchod. Pouze 14 dotazovaných (9%) uvedlo, že mají zájem o informace týkající se problematiky důchodů a aktivně si tyto informace vyhledávají. Většinu respondentů (75%) tato problematika není lhostejná, ale informace týkající se důchodů nevyhledávají pravidelně. Pro zbylých 26 dotazovaných (16%), tyto informace nejsou důležité. Z těchto 26 respondentů, které daná problematika vůbec nezajímá, bylo 17 mužského pohlaví a 9 pohlaví ženského.

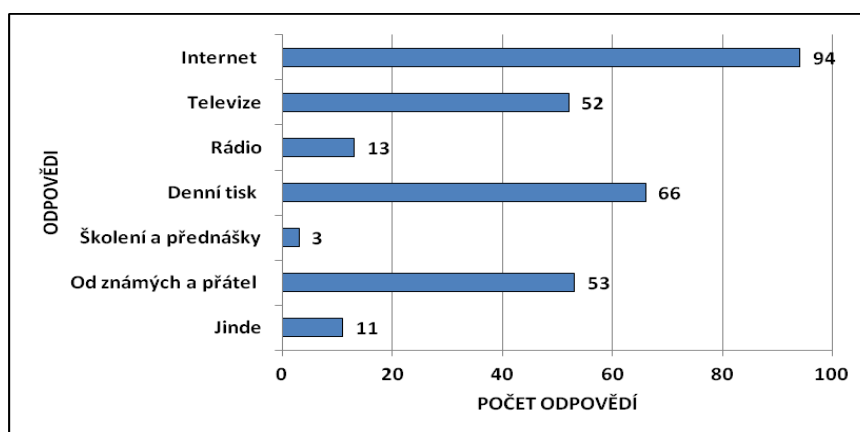
Graf 7 – Odpovědi respondentů na otázku: „Jaký je Váš vztah k problematice důchodů a k možnostem spoření na důchod?“

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Jelikož uvedených 26 respondentů nemá zájem o problematiku důchodů a možností spoření na důchod, neodpovídali na další otázky dotazníku. Dále tedy odpovídalo pouze 132 respondentů a to na otázku, kde nejčastěji získávají aktuální informace týkající se dané problematiky. Respondenti mohli v této otázce zvolit i více odpovědí a tou nejčastější byl internet. Dotazovaní zde také mohli napsat vlastní odpověď a většinou uvedli, že aktuální informace získávají od finančního poradce. Absolutní četnosti jednotlivých odpovědí respondentů zobrazuje graf č. 8.

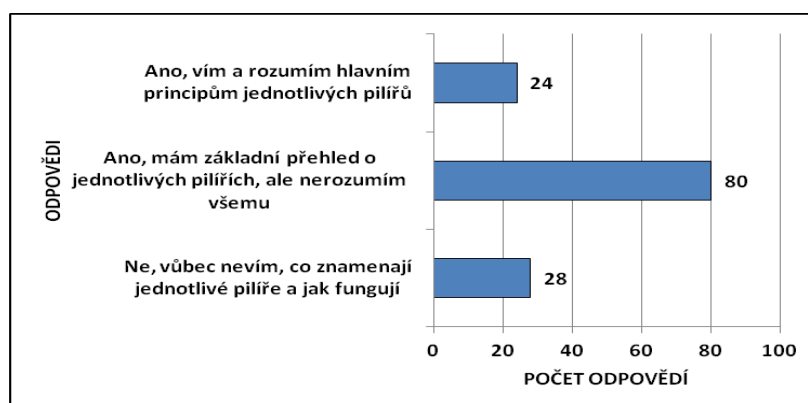
Graf 8 – Odpovědi respondentů na otázku: „Kde nejčastěji získáváte informace týkající se důchodů a možností spoření na důchod?“

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Další důležitou filtrační otázkou bylo, zda dotazovaní vědí, jak jsou definovány a jak fungují jednotlivé pilíře důchodového systému v ČR. Jen 18% ze 132 respondentů ví, jak jsou jednotlivé pilíře definovány a rozumí jejich hlavním principům. Celkem 61 % dotazovaných má základní přehled o jednotlivých pilířích, ale nerozumí všemu a 21% dotazovaných vůbec neví, co jednotlivé pilíře znamenají a jak fungují.

Graf 9 – Odpovědi respondentů na otázku: „Víte, jak jsou definovány a jak fungují jednotlivé pilíře důchodového systému v ČR?“

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Jelikož 28 respondentů vůbec neví, co jednotlivé pilíře důchodového systému znamenají a jak fungují, byli také vyřazeni z dalšího šetření. Konkrétně to bylo 15 žen a 13 mužů. Na zbývající otázky dotazníkového šetření odpovídalo 104 respondentů, kteří mají zájem o danou problematiku a alespoň trochu se orientují v tom, co obnáší a jak fungují jednotlivé pilíře současného důchodového systému.

Na otázku „Jste spokojen/a se současnou podobou I. pilíře?“ odpovědělo „ano“ pouze 12,5% dotazovaných. Ostatní respondenti nejsou spokojeni se současnou podobou I. pilíře, nejčastěji jim vadí stále se zvyšující důchodový věk (téměř 54% respondentů).⁶⁶

Do II. pilíře důchodového systému vstoupilo jen 5,8% dotazovaných. Přes 68% dotazovaných do tohoto pilíře nevstoupilo a ani nehodlá vstoupit. Zbývající respondenti sice do II. pilíře nevstoupili, ale o vstupu uvažují nebo tuto možnost nezamítají v budoucnosti. Nejčastějším důvodem proč dotazovaní nechtějí vstoupit do II. pilíře je, že nevěří, že pro ně tento pilíř bude výhodný (69%).⁶⁷

Do III. pilíře důchodového systému vstoupilo téměř 60% respondentů. Všichni tito respondenti si založili původní penzijní připojištění se státním příspěvkem, nikdo z těchto lidí nevstoupil do III. pilíře po 1. lednu 2013. Necelých 76% těchto dotazovaných, kteří jsou účastníky III. pilíře, chtějí zůstat v transformovaném fondu a mít pořád stejné podmínky. Ostatní nevylučují možnost přechodu do účastnických fondů. V případě,

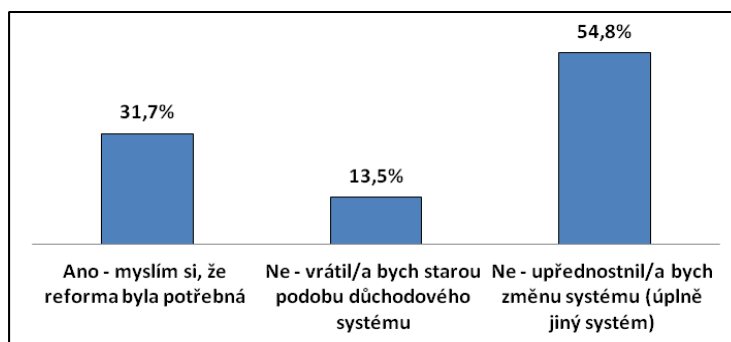
⁶⁶ Viz Příloha 2 – Výsledky dotazníkového šetření – otázka č. 4

⁶⁷ Viz Příloha 2 – Výsledky dotazníkového šetření – otázka č. 5 a 6

že respondent nehodlá vstoupit do tohoto pilíře, že nejčastějším důvodem obava nevýhodnosti pro dotyčného.⁶⁸

Jedna z dalších otázek byla zaměřena na celkovou spokojenost respondentů se současnou podobou důchodového systému v ČR. Celkem 54,8% dotazovaných není spokojených se současnou podobou důchodového systému a upřednostnili by úplně jiný systém, 31,7% dotazovaných je spokojeno a myslí si, že reforma byla potřebná, zbývajících 13,5% dotazovaných by vrátilo starou podobu důchodového systému. Procentuální vyjádření odpovědí na tuto otázku znázorňuje následující graf č. 10.

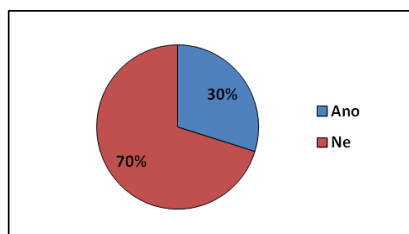
Graf 10 – Odpovědi respondentů na otázku: „Jste celkově spokojen/a se současnou podobou důchodového systému v ČR?“ (v %)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Na otázku „Měl/a jste dostatek informací o důchodové reformě a chystaných změnách v důchodovém systému?“ odpovědělo kladně jen 30% respondentů. 70% dotazovaných nemělo dostatek informací o reformě a chystaných změnách.

Graf 11 - Odpovědi respondentů na otázku: „Měl/a jste dostatek informací o důchodové reformě a chystaných změnách v důchodovém systému?“ (v %)

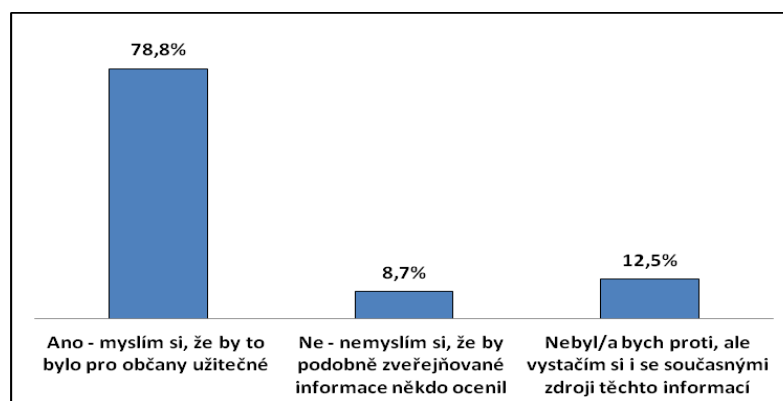

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

⁶⁸ Viz Příloha 2 – Výsledky dotazníkového šetření – otázky č. 7 až 9

Poslední otázka dotazníkového šetření byla: „Ocenil/a byste například televizní reklamy (nebo další nové způsoby informování občanů) týkající se problematiky důchodového pojištění a spoření, vytvořené Českou správou sociálního zabezpečení či Ministerstvem práce a sociálních věcí (případně Penzijními společnostmi), které by poskytovali důležité aktuální informace a odkazovali na další zdroje ohledně dané problematiky?“. Kladně na tuto otázku odpověděla většina respondentů (78,8%), kteří si myslí, že by to bylo pro občany užitečné. 8,7% dotazovaných si nemyslí, že by podobně zveřejňované informace někdo ocenil a zbylých 12,5% dotazovaných není proti, ale vystačí si i se současnými zdroji těchto informací. Toto procentuální vyjádření odpovědí zobrazuje graf č. 12.

Graf 12 - Odpovědi respondentů na otázku týkající se reklam a jiných nových způsobů informování občanů o problematice důchodů (v %)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

4.5.3 ANALÝZA ZÁVISLOSTI KVALITATIVNÍCH ZNAKŮ

Závislost či nezávislost mezi dvěma otázkami byla zjišťována pomocí metody analýzy kvalitativních znaků. Pro určení závislosti či nezávislosti byly použity kontingenční tabulky, do kterých byly převedeny odpovědi z dotazníkového šetření. Veškeré výpočty jsou součástí příloh. Výpočty byly prováděny pomocí χ^2 testu, na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Nulová hypotéza vždy znamenala, že mezi sledovanými znaky neexistuje závislost. V případě, že byla zjištěna závislost mezi danými znaky, byla stanovena síla závislosti pomocí normalizovaného Pearsonova koeficientu kontingence.

- **Analýza závislosti mezi zájmem lidí o problematiku důchodů a věkem:**
Zdrojem pro výpočet závislosti mezi zájmem lidí o problematiku důchodů a jejich věkem byly odpovědi na otázky č. 1 a 14. Údaje byly uspořádány do kontingenční tabulky a na základě výpočtu bylo stanoveno, že nelze zamítnout nulovou hypotézu. Neexistuje závislost mezi zájmem lidí o problematiku důchodů a věkem.⁶⁹
- **Analýza závislosti mezi znalostí jednotlivých pilířů a vzděláním:**
Pro stanovení závislosti mezi znalostí jednotlivých pilířů a vzděláním respondentů byly využity odpovědi z otázek č. 3 a 15. Výpočtem na hladině významnosti 0,05 byla nulová hypotéza o nezávislosti zamítnuta. Znalost jednotlivých pilířů důchodového systému a principů jejich fungování souvisí s nejvyšším dosaženým vzděláním. Síla závislosti je středně silná.⁷⁰
- **Analýza závislosti mezi znalostí jednotlivých pilířů a věkem:**
Test byl proveden na otázce č. 3 a 14. Na základě výpočtu nemůže být zamítnuta nulová hypotéza, což znamená, že mezi vybranými znaky, mezi znalostí jednotlivých pilířů důchodového systému a věkem dotazovaných, neexistuje statisticky významná závislost.⁷¹
- **Analýza závislosti mezi vstupem do III. pilíře a čistým měsíčním příjmem:**
Závislost mezi vstupem do třetího pilíře důchodové systému a čistým měsíčním příjmem byla zjišťována na základě odpovědí na otázky č. 7 a 17. Na základě výpočtů byla zamítnuta nulová hypotéza o nezávislosti. Mezi vstupem do třetího pilíře důchodového systému a čistým měsíčním příjmem existuje středně silná závislost.⁷²
- **Analýza závislosti mezi celkovou spokojeností se současnou podobou důchodového systému a věkem:**
Pro testování poslední závislosti sloužily odpovědi z otázek č. 10 a 14. Výpočtem bylo zjištěno, že nelze zamítnout nulovou hypotézu. Znamená to, že mezi celkovou

⁶⁹ Viz Příloha 3

⁷⁰ Viz Příloha 4

⁷¹ Viz Příloha 5

⁷² Viz Příloha 6

spokojeností se současnou podobou důchodového systému a věkem dotazovaných neexistuje statisticky významná závislost.⁷³

4.5.4 SHRNU TÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Z dotazníkového šetření vyplývá, že poměrně velká část dotazovaných (dohromady 34% ze 158 respondentů) vůbec neví, co obnáší a jak fungují jednotlivé pilíře současného důchodového systému nebo je tato problematika vůbec nezajímá. Velmi málo dotazovaných má opravdový zájem o informace týkající se důchodů a možností spoření na důchod, aktivně si tyto informace vyhledává a poměrně malá část respondentů ví, co přesně znamenají, obnáší a jak fungují jednotlivé pilíře důchodového systému. Většina dotazovaných má pouze základní přehled o jednotlivých pilířích, ale nerozumí všemu.

Zajímavým výsledkem šetření je 87,5% nespokojenost se současnou podobou I. pilíře důchodového systému. Více jak 50% dotazovaných vadí, že se stále zvyšuje důchodový věk. Dalším velmi důležitým výsledkem je, že 94,2% respondentů nevstoupilo do II. pilíře a 68% těchto respondentů ani nehodlá vstoupit, jelikož většinou nevěří, že pro ně bude tento pilíř výhodný. Zajímavé je, že oproti tomu 60% dotazovaných vstoupilo do III. pilíře. Všichni tito respondenti si však založili původní penzijní připojištění se státním příspěvkem (před rokem 2013) a 75% těchto respondentů chce určitě u transformovaného fondu zůstat a mít stále původní podmínky penzijního připojištění.

Celkově spokojeno je se současnou podobou důchodového systému pouze necelých 32% dotazovaných. Více jak polovina dotazovaných by v České republice upřednostnila úplně jiný systém důchodového pojištění a spoření. Zásadní informací je, že 70% respondentů uvedlo, že neměli dostatek informací o důchodové reformě a chystaných změnách. Téměř 80% dotazovaných by ocenilo, kdyby byly zavedeny například televizní reklamy nebo další nové způsoby informování občanů o problematice důchodů, vytvořené ČSSZ, MPSV či Penzijními společnostmi, které by poskytovaly důležité aktuální informace a odkazovaly by na další zdroje ohledně této problematiky.

Na základě analýzy závislosti kvalitativních znaků byla stanovena středně silná závislost mezi znalostí jednotlivých pilířů důchodového systému a vzděláním a rovněž středně silná závislost mezi vstupem do III. pilíře a čistým měsíčním příjmem respondentů.

⁷³ Viz Příloha 7

5 ZÁVĚR

Důchodová reforma, jež vstoupila v platnost 1. ledna 2013, je historicky největší reformou penzijního systému od roku 1989. Reformování důchodového systému České republiky bylo vzhledem k demografickému vývoji a s tím souvisejícím nárůstem deficitu důchodového účtu nevyhnutelným krokem.

Jednotlivé pilíře současného důchodového systému mají své výhody, nevýhody i rizika. Výhodou prvního pilíře oproti ostatním je, že se jedná o státem spravovaný a garantovaný systém, který funguje již několik desítek let. Největším rizikem pro tento pilíř je však stárnutí populace. Důsledkem demografického vývoje, který první pilíř zásadně ovlivňuje, je především zvyšování věku potřebného pro odchod do starobního důchodu. S touto skutečností nejsou občané příliš spokojeni. V rámci dotazníkového šetření uvedlo více jak 50% respondentů, že jim zvyšující se důchodový věk vadí. Věková hranice odchodu do důchodu může být do budoucna velkým problémem, jelikož lidé starší 50 let mají již dnes problémy se sháněním zaměstnání.

Nově zavedený druhý pilíř má spíše více nevýhod a rizik, než výhod. Značná část lidí má obavy ze vstupu do tohoto pilíře, o čemž svědčí i velmi malý počet uzavřených smluv o důchodovém spoření. Během prvního roku vstoupilo do druhého pilíře pouze necelých 84 tisíc občanů (vláda předpokládala, že účastníků bude půl milionu). Lidé nevěří, že pro ně bude spoření ve fondovém pilíři výhodné. Obávají se, že o své peněžní prostředky přijdou, jelikož druhý pilíř nezaručuje návratnost vkladů, nebo se jim příliš nezamlouvá, že z tohoto pilíře není možné vystoupit. Existuje také možnost, že druhý pilíř bude úplně zrušen novou vládou. Spoření ve druhém pilíři je výhodnější pro osoby s vyššími příjmy a vyplatí se více mužům než ženám.

Více výhod než druhý pilíř má pro občany pilíř třetí. Nejvíce vyzdvihovanou výhodou jsou státní příspěvky. Výši příspěvků do třetího pilíře si účastník určuje sám a svou účast může ukončit. Tento pilíř také umožňuje přispívání na zajištění na stáří zaměstnavatelem (za velmi výhodných daňových podmínek). Třetí pilíř získal velký počet účastníků, avšak většinu z nich za původních podmínek, kdy garantoval nezáporný výnos a umožňoval čerpání až poloviny naspořených prostředků již po 15 letech spoření. Původní penzijní připojištění se státním příspěvkem si založilo přes 5 milionů občanů. Do nových účastnických fondů, které již negarantují nezáporný výnos ani neposkytují výsluhovou

penzi, ale například umožňují čerpání předdůchodů, vstoupilo během roku 2013 přibližně 91 tisíc občanů. V dotazníkovém průzkumu uvedlo přes 75% účastníků transformovaných fondů, že chtějí u těchto fondů zůstat, aby měli pořád původní podmínky penzijního připojištění.

Nový třípilířový důchodový systém má své pro i proti a názory lidí na to, zda byla právě tato podoba důchodové reformy správným krokem, se liší. Někteří konstatují, že tato reforma byla tím nejlepším možným krokem, jiní občané jsou toho názoru, že byla nutná, ale upřednostnili by jinou podobu, jelikož ta současná je velmi nejistá a riziková. Jak se bude situace vyvíjet dál, jestli jednotlivé pilíře získají větší množství účastníků nebo zda budou například pozměněny či zrušeny, jestli nový systém vyřeší alespoň některé problémy, ukáže až čas.

V současné době je však již vidět, že nově zavedený druhý pilíř občany příliš nezaujal. Více účastníků by si tento pilíř určitě získal v případě, že by garantoval návratnost vložených prostředků (což je ale prakticky nereálné) a pokud by umožňoval výstup. Někteří odborníci tvrdí, že druhý pilíř by měl být povinný. Současná podoba tohoto pilíře totiž vybízí ke vstupu spíše lidí s vyššími (až nadprůměrnými) příjmy, pro které spoření ve druhém pilíři není až tak podstatné, jelikož si většinou tvoří úspory i bez něj. Zásadní by tento pilíř byl právě pro lidi s nižšími příjmy, kteří si úspory nevytváří a fondový pilíř by jim pomohl vytvořit si vlastní úspory na penzi.

V budoucnu by se také měl vyřešit bod, který se v nedávné reformě neobjevil, a to „posílení rodinné solidarity“. Občanům by mělo být umožněno převádět určité procento ze svého základu pro pojistné na sociální zabezpečení na účet rodičů, kteří již pobírají státní starobní důchod.

Dalším problémem, který by se měl řešit je, že spousta občanů nemá dostatek informací o jednotlivých pilířích nového důchodového systému. Tento fakt vyplývá i z dotazníkového šetření, kde 70% respondentů uvedlo, že neměli dostatek informací o reformě a chystaných změnách v důchodovém systému. Celkem 21% respondentů dotazníkového šetření nezná ani základní principy jednotlivých pilířů a 61% respondentů uvedlo, že pilíře znají, ale jejich fungování úplně nerozumí. Navíc některé občany daná problematika vůbec nezajímá.

Otázka důchodů a zajištění na stáří je velmi důležitá. Lidé by se o danou problematiku měli více zajímat. Neměli by se spoléhat na to, že budou pobírat „nějaký“

státní důchod a měli by se snažit předejít chudobě ve stáří. Není jasné, jak vysoké budou důchody v budoucnu. Je však pravděpodobné, že jejich výše bude klesat a pokud se člověk nezajistí na stáří jiným způsobem, bude muset při odchodu do důchodu počítat s výrazným propadem své životní úrovně. K tomu, aby se lidé více zajímali a orientovali v takto důležité problematice, by mohly pomoci například televizní reklamy nebo další nové způsoby informování občanů, vytvořené ČSSZ nebo MPSV. Lidé by měli mít dostatek pravdivých, aktuálních informací a měli by vědět, kde se mohou o problematice důchodů a zajištění na stáří dovědět více. Téměř 80% respondentů provedeného dotazníkové šetření uvedlo, že by více informací ohledně této problematiky ocenilo.

Je jasné, že každý člověk má jiné názory, priority i finanční možnosti a je pouze na něm, pro jaký typ spoření se rozhodne, ale důležité je, aby se každý o danou problematiku alespoň trochu zajímal, seznámil se s možnostmi spoření na penzi i s jejich riziky a zapojil se do spoření včas.

6 SEZNAM LITERATURY A OSTATNÍCH ZDROJŮ

POUŽITÁ LITERATURA:

1. CIPRA, Tomáš. *Penze: kvantitativní přístup*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2012. 409 s. ISBN 978-80-86929-87-3.
2. JANDA, Josef. *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 200 s. ISBN 978-80-247-4400-1.
3. PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2012. 144 s. ISBN 978-80-247-4090-4.
4. PŘIB, Jan; VOŘÍŠEK, Vladimír. *Důchodové pojištění v České republice*. 6. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2000. 319 s. ISBN 80-726-3035-0.
5. RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4.
6. RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5.
7. SYROVÝ, Petr. *Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 160 s. ISBN 978-80-247-4479-7.
8. SYROVÝ, Petr; TYL, Tomáš. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 207 s. ISBN 978-80-247-3813-0.
9. ŠULC, Jaroslav; ILLETŠKO, Petr. *Penzijní připojištění*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. 164 s. ISBN 80-716-9979-9.
10. *ÚZ 929 Důchodové a penzijní spoření 2013*. Ostrava: Sagit, 2013. 208 s. ISBN 978-80-7208-954-3.

OSTATNÍ ZDROJE:

11. Česká správa sociálního zabezpečení. *Důchodové pojištění* [online]. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/>.

12. Česká správa sociálního zabezpečení. *Důležité údaje platné pro sociální zabezpečení v roce 2014* [online]. [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2013/dulezite-udaje-platne-pro-socialni-zabezpeceni-v-roce-2014.htm>.
13. Česká správa sociálního zabezpečení. *Invalidní důchody* [online]. [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/invalidni-duchody.htm>.
14. Česká správa sociálního zabezpečení. *Náhradní doba pojištění* [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/ucast-na-pojisteni/nahradni-doba-pojisteni.htm>.
15. Česká správa sociálního zabezpečení. *Starobní důchody* [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>.
16. Český statistický úřad. *Animované stromy života*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/animovane_stromy_zivota.
17. Český statistický úřad. *Česká republika od roku 1989 v číslech. Sociální zabezpečení*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#13.
18. Český statistický úřad. *Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2100*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013ediciplan.nsf/publ/4020-13-n_2013.
19. Český statistický úřad. *Seniori*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/seniori>.
20. Finance.cz. *Spoření na důchod ve II. pilíři*. [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/penzijni-pripojisteni/abeceda-duchodove-sporeni/strategie-sporeni/>.
21. Investujeme.cz. *Jak skončí druhý pilíř*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/jak-skonci-druhy-pilir/>.
22. Investujeme.cz. *Jak stoupá deficit důchodového účtu*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/jak-stoupa-deficit-duchodoveho-uctu/>.

23. KB Penzijní společnost. *Co je doplňkové penzijní spoření* [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.kbps.cz/iii-pilir/co-je-doplňkove-penzijni-sporeni/>.
24. Měšec.cz. *Penzijní spoření*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/aktuality/ackoli-lidi-ve-tretim-piliri-ubyva-objem-usporoste/>.
25. Ministerstvo financí České republiky. *Manuál k důchodové reformě* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-duchodove-sporeni/Methodika_2013_Duchodova-reforma-Manual-2013-2013-01-07.pdf.
26. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodové pojištění* [online]. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/617>.
27. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodová Reforma* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/73>.
28. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodová Reforma. Státní příspěvek a jeho změna*. [online]. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/80>.
29. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Pojistně majetnická zpráva o důchodovém pojištění 2012*. [online]. [cit. 2013-06-05]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/13783/PMZ-2012.pdf>.
30. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Proč potřebujeme důchodovou reformu*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/10630/Proc_potrebujeme_duchodovou_reformu.pdf.
31. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Starobní důchody* [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/618>.
32. Penzijní společnost České pojišťovny. *Dřívější penzijní připojištění* [online]. [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://www.pfcp.cz/vse-o-penzich/klient/co-s-drivejsim-penzijnim-pripojistenim.html>.
33. SCHNEIDER, Ondřej; ŠATAVA, Jiří. *Studie 5/2013. Důchodový systém: Scénář budoucího vývoje*. [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_5_2013.pdf.

34. Týden.cz. *Důchodový účet má problémy. Loni byl v děsivém propadu.* [online]. [cit. 2014-02-20]. Dostupné z:
http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/duchodovy-ucet-ma-problemy-loni-byl-v-desivem-propadu_298612.html#Uw71Z_15NH4.
35. Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1994. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-42>.
36. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1995. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155#cast4>.
37. Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2011. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-426>.
38. Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2011. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-427>.

7 SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A PŘÍLOH

SEZNAM TABULEK:

Tabulka 1 – Důchodový věk pojištěnců narozených před rokem 1936.....	13
Tabulka 2 – Důchodový věk u pojištěnců narozených v období let 1936 až 1977	14
Tabulka 3 – Potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod.....	16
Tabulka 4 – Alternativní varianta nároku na starobní důchod (pro muže i ženy)	16
Tabulka 5 – Redukční hranice pro redukci osobního vyměřovacího základu	19
Tabulka 6 – Způsob redukce osobního vyměřovacího základu mezi jednotlivými redukčními hranicemi	19
Tabulka 7 – Výše státního příspěvku v závislosti na výši příspěvku účastníka	24
Tabulka 8 – Výše státního příspěvku v závislosti na výši příspěvku účastníka	31

SEZNAM GRAFŮ:

Graf 1 – Zvyšování schodku důchodového účtu (v miliardách korun)	22
Graf 2 – Struktura respondentů podle pohlaví (v %).....	43
Graf 3 – Věková struktura respondentů (v %).....	43
Graf 4 – Struktura respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání (v %)	44
Graf 5 – Struktura respondentů podle výdělečné činnosti (v %).....	44
Graf 6 – Struktura respondentů podle čistého měsíčního příjmu (v %)	45
Graf 7 – Odpovědi respondentů na otázku: „Jaký je Váš vztah k problematice důchodů a k možnostem spoření na důchod?“	45
Graf 8 – Odpovědi respondentů na otázku: „Kde nejčastěji získáváte informace týkající se důchodů a možností spoření na důchod?“	46
Graf 9 – Odpovědi respondentů na otázku: „Víte, jak jsou definovány a jak fungují jednotlivé pilíře důchodového systému v ČR?“	46

Graf 10 – Odpovědi respondentů na otázku: „Jste celkově spokojen/a se současnou podobou důchodového systému v ČR?“ (v %)	48
Graf 11 - Odpovědi respondentů na otázku: „Měl/a jste dostatek informací o důchodové reformě a chystaných změnách v důchodovém systému?“ (v %)	48
Graf 12 - Odpovědi respondentů na otázku týkající se reklam a jiných nových způsobů informování občanů o problematice důchodů (v %)	49

SEZNAM PŘÍLOH:

Příloha 1 – Dotazník	61
Příloha 2 – Výsledky dotazníkového šetření	65
Příloha 3 – Analýza závislosti mezi zájmem lidí o problematiku důchodů a věkem	70
Příloha 4 – Analýza závislosti mezi znalostí jednotlivých pilířů a vzděláním	71
Příloha 5 – Analýza závislosti mezi znalostí jednotlivých pilířů a věkem	72
Příloha 6 – Analýza závislosti mezi vstupem do III. pilíře a čistým měsíčním příjmem	73
Příloha 7 – Analýza závislosti mezi celkovou spokojeností se současnou podobou důchodového systému a věkem	74

8 PŘÍLOHY

Příloha 1 – Dotazník

DOTAZNÍK – DŮCHODOVÝ SYSTÉM V ČR

Vážený respondente,

ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku týkajícího se důchodového systému v České republice. Dotazník je anonymní a jeho výsledky budou použity ke zpracování bakalářské práce na téma „Analýza produktů penzijního pojištění“. Cílovou skupinou dotazníkového šetření jsou lidé z Prahy a Středočeského kraje, starší 18 let, kteří ještě nedosáhli důchodového věku.

Pokud není řečeno jinak, zadržujte vždy jednu odpověď. Předem děkuji za pravdivé odpovědi a za Váš čas strávený nad vyplněním dotazníku.

Eva Nepilová
studentka Provozně ekonomické fakulty
České zemědělské univerzity v Praze

1) Jaký je Váš vztah k problematice důchodů a k možnostem spoření na důchod?

- a) Mám zájem o informace týkající se problematiky důchodů, aktivně si tyto informace vyhledávám
- b) Tato problematika mi není lhostejná, ale informace týkající se důchodů nevyhledávám pravidelně
- c) Tyto informace pro mě nejsou důležité, nezajímají mě (*v případě této odpovědi přejděte na otázku č. 13*)

2) Kde nejčastěji získáváte aktuální informace týkající se důchodů a možností spoření na důchod?

(*můžete zvolit i více odpovědí*)

- a) Internet
- b) Televize
- c) Rádio
- d) Denní tisk
- e) Školení a přednášky
- f) Od známých a přátel
- g) Jinde:

- 3) Víte, jak jsou definovány a jak fungují jednotlivé pilíře důchodového systému v ČR?**
- Ano, vím a rozumím hlavním principům jednotlivých pilířů
 - Ano, mám základní přehled o jednotlivých pilířích, ale nerozumím všemu
 - Ne, vůbec nevím, co znamenají jednotlivé pilíře a jak fungují *(v případě této odpovědi přejděte na otázku č. 13)*
- 4) Jste spokojen/a se současnou podobou I. pilíře (důchodové pojištění - spolu se zdravotním pojištěním odváděno z hrubé mzdy)?**
- Ano
 - Ne – vadí mi stále se zvyšující důchodový věk
 - Ne – nelíbí se mi postup výpočtu starobního důchodu
 - Ne – základní výměra starobního důchodu je podle mě příliš nízká (2330 Kč v r. 2013)
 - Ne – celkově nejsem spokojen/a se současnou podobou I. pilíře
 - Ne – nejsem spokojen/a z jiného důvodu:
.....
- 5) Vstoupil/a jste do II. pilíře (důchodové spoření - nový pilíř od r. 2013)?**
- Ano
 - Ne a nehodlám vstoupit
 - Ne, ale uvažuji o vstupu
 - Ne, ale nezamítám možnost vstupu
- 6) Pokud jste nevstoupil/a a nehodláte vstoupit do II. pilíře, proč?**
- Nevěřím, že pro mě bude II. pilíř výhodný
 - Nesouhlasím se současnou podobou II. pilíře
 - Nemám o II. pilíři dostatek informací
 - Obávám se, že II. pilíř bude zrušen
 - Jiný důvod:
- 7) Vstoupil/a jste do III. pilíře (doplňkové penzijní spoření - původní penzijní připojištění se státním příspěvkem)?**
- Ano – založil/a jsem si původní penzijní připojištění (možné založit do 30. 11. 2012)
 - Ano – vstoupil/a jsem až po 1. 1. 2013
 - Ne a nehodlám vstoupit
 - Ne, ale uvažuji o vstupu
 - Ne, ale nezamítám možnost vstupu

8) Pokud jste účastníkem původního penzijní připojištění se státním příspěvkem, uvažujete o změně smlouvy za nových podmínek (o přechodu z transformovaného fondu do nových účastnických fondů)?

- a) Ano, uvažuji o přechodu do některého z nových účastnických fondů
- b) Ne, chci zůstat u původního a mít pořád stejné podmínky
- c) Ne, ale nevylučuji tuto možnost v budoucnosti

9) Pokud jste nevstoupil/a a nehodláte vstoupit do III. pilíře, proč?

- a) Nevěřím, že pro mě bude III. pilíř výhodný
- b) Nesouhlasím se současnou podobou III. pilíře
- c) Nestihl/a jsem vstoupit za starých podmínek
- d) Nemám o III. pilíři dostatek informací
- e) Jiný důvod:

10) Jste celkově spokojen/a se současnou podobou důchodového systému v ČR?

- a) Ano – myslím si, že reforma byla potřebná
- b) Ne – vrátil/a bych starou podobu důchodového systému
- c) Ne – upřednostnil/a bych změnu systému (úplně jiný systém)
- d) Nejsem spokojen/a z jiného důvodu:
.....

11) Měl/a jste dostatek informací o důchodové reformě a chystaných změnách v důchodovém systému?

- a) Ano
- b) Ne

12) Ocenil/a byste například televizní reklamy (nebo další nové způsoby informování občanů) týkající se problematiky důchodového pojištění a spoření, vytvořené Českou správou sociálního zabezpečení či Ministerstvem práce a sociálních věcí (případně Penzijními společnostmi), které by poskytovaly důležité aktuální informace a odkazovaly na další zdroje ohledně dané problematiky?

- a) Ano – myslím si, že by to bylo pro občany užitečné
- b) Ne – nemyslím si, že by podobně zveřejňované informace někdo ocenil
- c) Nebyl/a bych proti, ale vystačím si i se současnými zdroji těchto informací

13) Pohlaví:

- a) Žena
- b) Muž

14) Věk:

- a) 18 – 25 let
- b) 26 – 35 let
- c) 36 – 45 let
- d) 46 – 55 let
- e) 56 let a starší

15) Nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) Základní škola
- b) Střední odborné učiliště
- c) Střední škola s maturitou
- d) Vyšší odborná škola
- e) Vysoká škola

16) V současné době jsem:

- a) Zaměstnanec
- b) OSVČ
- c) Nezaměstnaný/á
- d) Student/ka
- e) Jiné:

17) Čistý měsíční příjem:

- a) do 10 000 Kč
- b) 10 001 – 20 000 Kč
- c) 20 001 – 30 000 Kč
- d) 30 001 – 40 000 Kč
- e) 40 001 – 50 000 Kč
- f) 50 001 Kč a více

Příloha 2 – Výsledky dotazníkového šetření

1) Jaký je Váš vztah k problematice důchodů a k možnostem spoření na důchod?	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Mám zájem o informace týkající se problematiky důchodů, aktivně si tyto informace vyhledávám	14	9%
b) Tato problematika mi není lhostejná, ale informace týkající se důchodů nevyhledávám pravidelně	118	75%
c) Tyto informace pro mě nejsou důležité, nezajímají mě	26	16%
2) Kde nejčastěji získáváte aktuální informace týkající se důchodů a možností spoření na důchod?	Absolutní četnost	
a) Internet	94	
b) Televize	52	
c) Rádio	13	
d) Denní tisk	66	
e) Školení a přednášky	3	
f) Od známých a přátel	53	
g) Jinde	11	
3) Víte, jak jsou definovány a jak fungují jednotlivé pilíře důchodového systému v ČR?	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Ano, vím a rozumím hlavním principům jednotlivých pilířů	24	18%
b) Ano, mám základní přehled o jednotlivých pilířích, ale nerozumím všemu	80	61%
c) Ne, vůbec nevím, co znamenají jednotlivé pilíře a jak fungují	28	21%
4) Jste spokojen/a se současnou podobou I. pilíře (důchodové pojištění - spolu se zdravotním pojištěním odváděno z hrubé mzdy)?	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Ano	13	12,5%

b) Ne - vadí mi stále se zvyšující důchodový věk	56	53,8%
c) Ne - nelíbí se mi postup výpočtu starobního důchodu	5	4,8%
d) Ne - základní výměra starobního důchodu je podle mě příliš nízká	11	10,6%
e) Ne - celkově nejsem spokojen/a se současnou podobou I. pilíře	18	17,3%
f) Ne - nejsem spokojen/a z jiného důvodu	1	1%
5) Vstoupil/a jste do II. pilíře (důchodové spoření - nový pilíř od r. 2013)?	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Ano	6	5,8%
b) Ne a nehodlám vstoupit	71	68,3%
c) Ne, ale uvažuji o vstupu	4	3,8%
d) Ne, ale nezamítám možnost vstupu	23	22,1%
6) Pokud jste nevstoupil/a a nehodláte vstoupit do II. pilíře, proč?	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Nevěřím, že pro mě bude II. pilíř výhodný	49	69%
b) Nesouhlasím se současnou podobou II. pilíře	16	23%
c) Nemám o II. pilíři dostatek informací	3	4%
d) Obávám se, že II. pilíř bude zrušen	0	0%
e) Jiný důvod	3	4%
7) Vstoupil/a jste do III. pilíře (doplňkové penzijní spoření - původní penzijní připojištění se státním příspěvkem)?	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Ano - založil/a jsem si původní penzijní připojištění (možné založit do 30. 11. 2012)	62	60%
b) Ano - vstoupil/a jsem až po 1. 1. 2013	0	0%
c) Ne a nehodlám vstoupit	18	17%
d) Ne, ale uvažuji o vstupu	4	4%

e) Ne, ale nezamítám možnost vstupu	20	19%
8) Pokud jste účastníkem původního penzijního připojištění se státním příspěvkem, uvažujete o změně smlouvy za nových podmínek (o přechodu z transformovaného fondu do nových účastnických fondů)?	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Ano, uvažuji o přechodu do některého z účastnických fondů	1	1,6%
b) Ne, chci zůstat u původního a mít pořád stejné podmínky	47	75,8%
c) Ne, ale nevylučuji tuto možnost v budoucnosti	14	22,6%
9) Pokud jste nevstoupil/a a nehodláte vstoupit do III. pilíře, proč?	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Nevěřím, že pro mě bude III. pilíř výhodný	12	66,7%
b) Nesouhlasím se současnou podobou III. pilíře	3	16,7%
c) Nestihl/a jsem vstoupit za starých podmínek	2	11,1%
d) Nemám o III. pilíři dostatek informací	1	5,5%
e) Jiný důvod	0	0%
10) Jste celkově spokojen/a se současnou podobou důchodového systému v ČR?	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Ano - myslím si, že reforma byla potřebná	33	31,7%
b) Ne - vrátil/a bych starou podobu důchodového systému	14	13,5%
c) Ne - upřednostnil/a bych změnu systému (úplně jiný systém)	57	54,8%
d) Ne - nejsem spokojen/a z jiného důvodu	0	0%
11) Měl/a jste dostatek informací o důchodové reformě a chystaných změnách v důchodovém systému?	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Ano	31	30%
b) Ne	73	70%
12) Ocenil/a byste například televizní reklamy (nebo další nové způsoby informování občanů) týkající se problematiky důchodového pojištění a spoření, vytvořené Českou správou sociálního zabezpečení či	Absolutní četnost	Relativní četnost

Ministerstvem práce a sociálních věcí (případně Penzijními společnostmi), které by poskytovali důležité aktuální informace a odkazovali na další zdroje ohledně dané problematiky?		
a) Ano - myslím si, že by to bylo pro občany užitečné	82	78,8%
b) Ne - nemyslím si, že by podobně zveřejňované informace někdo ocenil	9	8,7%
c) Nebyl/a bych proti, ale vystačím si i se současnými zdroji těchto informací	13	12,5%
13) Pohlaví:	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Žena	82	52%
b) Muž	76	48%
14) Věk:	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) 18 - 25 let	47	30%
b) 26 - 35 let	37	23%
c) 36 - 45 let	43	27%
d) 46 - 55 let	24	15%
e) 56 let a starší	7	5%
15) Nejvyšší dosažené vzdělání:	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) Základní škola	2	1%
b) Střední odborné učiliště	32	20%
c) Střední škola s maturitou	88	56%
d) Vyšší odborná škola	13	8%
e) Vysoká škola	23	15%
16) V současné době jsem:	Absolutní četnost	Relativní četnost

a) Zaměstnanec	96	61%
b) OSVČ	27	17%
c) Nezaměstnaný/á	8	5%
d) Student/ka	27	17%
e) Jiné	0	0%
17) Čistý měsíční příjem:	Absolutní četnost	Relativní četnost
a) do 10 000 Kč	34	21%
b) 10 001 - 20 000 Kč	51	32%
c) 20 001 - 30 000 Kč	42	27%
d) 30 001 - 40 000 Kč	19	12%
e) 40 001 - 50 000 Kč	9	6%
f) 50 001 Kč a více	3	2%

Příloha 3 – Analýza závislosti mezi zájmem lidí o problematiku důchodů a věkem

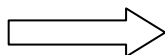
Nulová hypotéza: *Mezi zájmem lidí o problematiku důchodů a věkem neexistuje statisticky významná závislost.*

Alternativní hypotéza: *Mezi zájmem lidí o problematiku důchodů a věkem existuje statisticky významná závislost.*

Odpověď	Věk					Celkem
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 a více	
Mám zájem o informace týkající se problematiky důchodů, aktivně si tyto informace vyhledávám	4	7	2	1	0	14
Tato problematika mi není lhostejná, ale informace týkající se důchodů nevyhledávám pravidelně	35	22	36	20	5	118
Tyto informace pro mě nejsou důležité, nezajímají mě	8	8	5	3	2	26
Celkem	47	37	43	24	7	158

Rozdělení skutečných četností:

4	7	2	1	0
35	22	36	20	5
8	8	5	3	2

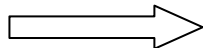

Rozdělení teoretických četností:

4,16	3,28	3,81	2,13	0,62
35,10	27,63	32,11	17,92	5,23
7,73	6,09	7,08	3,95	1,15

Rozdělení četností po úpravě:

11	3	14
57	61	118
16	10	26
84	74	158

Rozdělení teoretických četností po úpravě:

7,44	6,56
62,73	55,27
13,82	12,18

Pro výpočet χ^2 :

1,70	1,93
0,52	0,59
0,34	0,39

Výsledky:

χ^2	5,48
$\chi^2_{0,05(2)}$	5,991

Z prvního rozdělení teoretických četností je patrné, že je více než 20% teoretických četností menší než pět a jedna z četností je menší než jedna, proto bylo pro správné řešení nutné sloučit sousedící kategorie věku.

Věkové rozmezí bylo sloučeno na dvě skupiny: 18 – 35 let a 36 let a více. Poté byly přepočteny teoretické četnosti a použit χ^2 test. Na hladině významnosti 0,05 byla přijata nulová hypotéza o nezávislosti.

Příloha 4 – Analýza závislosti mezi znalostí jednotlivých pilířů a vzděláním

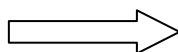
Nulová hypotéza: *Mezi vzděláním a znalostí jednotlivých pilířů neexistuje statisticky významná závislost.*

Alternativní hypotéza: *Mezi vzděláním a znalostí jednotlivých pilířů existuje statisticky významná závislost.*

Odpověď	Nejvyšší dosažené vzdělání					Celkem
	základní škola	střední odborné učiliště	střední škola s maturitou	vyšší odborná škola	vysoká škola	
Vím, jak jsou definovány jednotlivé pilíře a rozumím hlavním principům	0	1	11	3	9	24
Mám základní přehled o jednotlivých pilířích, ale nerozumím všemu	0	14	51	7	8	80
Vůbec nevím, co znamenají jednotlivé pilíře a jak fungují	1	5	16	1	5	28
Celkem	1	20	78	11	22	132

Rozdělení skutečných četností:

0	1	11	3	9
0	14	51	7	8
1	5	16	1	5

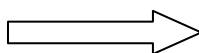

Rozdělení teoretických četností:

0,18	3,64	14,18	2,00	4,00
0,61	12,12	47,27	6,67	13,33
0,21	4,24	16,55	2,33	4,67

Rozdělení četností po úpravě:

12	12	24
65	15	80
22	6	28
9	33	132

Rozdělení teoretických četností po úpravě:

18,00	6,00
60,00	20,00
21,00	7,00

Pro výpočet χ^2 :

2,00	6,00
0,42	1,25
0,05	0,14

Výsledky:

χ^2	9,857
$\chi^2_{0,05(2)}$	5,991

C	0,264
C_{\max}	0,7071
C_n	0,373

Z prvního rozdělení teoretických četností je patrné, že je více než 20% teoretických četností menší než pět a některé z četností jsou menší než jedna, proto bylo pro správné řešení nutné sloučit sousedící kategorie vzdělání. Byly sloučeny skupiny: základní škola + střední odborné učiliště + střední škola s maturitou a poté vyšší odborná + vysoká škola. Na základě uvedeného sloučení byly přepočteny teoretické četnosti a použit χ^2 test. Na hladině významnosti 0,05 byla zamítnuta nulová hypotéza o nezávislosti. Mezi uvedenými kvalitativními znaky existuje statisticky významná závislost. Pomocí normalizovaného Pearsonova koeficientu kontingence bylo stanoveno, že závislost je středně silná.

Příloha 5 – Analýza závislosti mezi znalostí jednotlivých pilířů a věkem

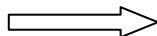
Nulová hypotéza: *Mezi věkem a znalostí jednotlivých pilířů neexistuje statisticky významná závislost.*

Alternativní hypotéza: *Mezi věkem a znalostí jednotlivých pilířů existuje statisticky významná závislost.*

Odpověď	Věk					Celkem
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 a více	
Vím, jak jsou definovány jednotlivé pilíře a rozumím hlavním principům	5	9	9	1	0	24
Mám základní přehled o jednotlivých pilířích, ale nerozumím všemu	25	16	20	14	5	80
Vůbec nevím, co znamenají jednotlivé pilíře a jak fungují	9	4	9	6	0	28
Celkem	39	29	38	21	5	132

Rozdělení skutečných četností:

5	9	9	1	0
25	16	20	14	5
9	4	9	6	0

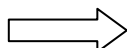

Rozdělení teoretických četností:

7,09	5,27	6,91	3,82	0,91
23,64	17,58	23,03	12,73	3,03
8,27	6,15	8,06	4,45	1,06

Rozdělení četností po úpravě:

5	9	9	1	24
25	16	20	19	80
9	4	9	6	28
39	29	38	26	132

Rozdělení teoretických četností po úpravě:

7,09	5,27	6,91	4,73
23,64	17,58	23,03	15,76
8,27	6,15	8,06	5,52

Pro výpočet χ^2 :

0,62	2,63	0,63	2,94
0,08	0,14	0,40	0,67
0,06	0,75	0,11	0,04

Výsledky:

χ^2	9,077
$\chi^2_{0,05(6)}$	12,592

Z prvního rozdělení teoretických četností je patrné, že je více než 20% teoretických četností menší než pět a jedna z četností je menší než jedna, proto bylo pro správné řešení nutné sloučit dvě sousedící kategorie věku na 46 let a více. Poté byly přepočteny teoretické četnosti a použit χ^2 test. Na hladině významnosti 0,05 byla přijata nulová hypotéza o nezávislosti kvalitativních znaků.

Příloha 6 – Analýza závislosti mezi vstupem do III. pilíře a čistým měsíčním příjmem

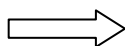
Nulová hypotéza: *Mezi čistým měsíčním příjmem a vstupem do III. pilíře neexistuje statisticky významná závislost.*

Alternativní hypotéza: *Mezi čistým měsíčním příjmem a vstupem do III. pilíře existuje statisticky významná závislost.*

Odpověď	Čistý měsíční příjem						Celkem
	do 10 000 Kč	10 001 až 20 000 Kč	20 001 až 30 000 Kč	30 001 až 40 000 Kč	40 001 až 50 000 Kč	50 001 Kč a více	
Ano, vstoupil/a jsem do třetího pilíře	9	17	25	10	4	0	65
Ne, nevstoupila jsem do třetího pilíře	13	14	7	2	3	0	39
Celkem	22	31	32	12	7	0	104

Rozdělení skutečných četností:

9	17	25	10	4	0
13	14	7	2	3	0

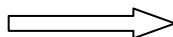

Rozdělení teoretických četností:

13,75	19,38	20,00	7,50	4,38	0
8,25	11,63	12,00	4,50	2,63	0

Rozdělení četností po úpravě:

9	17	25	14	65
13	14	7	5	39
22	31	32	19	104

Rozdělení teoretických četností po úpravě:

13,75	19,38	20,00	11,88
8,25	11,63	12,00	7,13

Pro výpočet χ^2 :

1,64	0,29	1,25	0,38
2,73	0,49	2,08	0,63

Výsledky:

χ^2	9,50
$\chi^2_{0,05(3)}$	7,815

C	0,289
C_{\max}	0,7071
C_n	0,409

V prvním rozdělení teoretických četností je více jak 20% četností menší než pět a některé z četností jsou dokonce menší než jedna, proto bylo pro správné řešení nutné sloučit sousedící kategorie čistého měsíčního příjmu na 30 001 Kč a více. Poté byly přepočteny teoretické četnosti a použit χ^2 test. Na hladině významnosti 0,05 byla zamítnuta nulová hypotéza o nezávislosti. Mezi uvedenými kvalitativními znaky existuje statisticky významná závislost. Pomocí normalizovaného Pearsonova koeficientu kontingence bylo stanoveno, že závislost je středně silná.

Příloha 7 – Analýza závislosti mezi celkovou spokojeností se současnou podobou důchodového systému a věkem

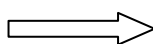
Nulová hypotéza: *Mezi celkovou spokojeností se současnou podobou důchodového systému a věkem neexistuje statisticky významná závislost.*

Alternativní hypotéza: *Mezi celkovou spokojeností se současnou podobou důchodového systému a věkem existuje statisticky významná závislost.*

Odpověď	Věk					Celkem
	18 - 25	26 - 35	36 - 45	46 - 55	56 a více	
Jsem spokojen/a, myslím, že reforma byla potřebná	8	14	9	2	0	33
Nejsem spokojen/a, vrátil/a bych starou podobu důchodového systému	2	2	3	4	3	14
Nejsem spokojen/a, upřednostnil/a bych úplně jiný systém	20	9	17	9	2	57
Celkem	30	25	29	15	5	104

Rozdělení skutečných četností:

8	14	9	2	0
2	2	3	4	3
20	9	17	9	2

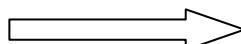

Rozdělení teoretických četností:

9,52	7,93	9,20	4,76	1,59
4,04	3,37	3,90	2,02	0,67
16,44	13,70	15,89	8,22	2,74

Rozdělení četností po úpravě:

22	11	33
4	10	14
29	28	57
55	49	104

Rozdělení teoretických četností po úpravě:

17,45	15,55
7,40	6,60
30,14	26,86

Pro výpočet χ^2 :

1,19	1,33
1,56	1,76
0,04	0,05

Výsledky:

χ^2	5,929
$\chi^2_{0,05(2)}$	5,991

Z prvního rozdělení teoretických četností je patrné, že je více než 20% teoretických četností menší než pět a jedna z četností je menší než jedna, proto bylo pro správné řešení nutné sloučit sousedící kategorie věku. Věkové rozmezí bylo sloučeno na dvě skupiny: 18 – 35 let a 36 let a více. Poté byly přepočteny teoretické četnosti a použit χ^2 test. Na hladině významnosti 0,05 byla přijata nulová hypotéza o nezávislosti daných kvalitativních znaků.